

Täysistunto

Tiistai 7.6.2016 klo 14.02—16.54

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 16.54.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.02—15.54) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (15.54—16.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2015 (K 11/2016 vp).

2.2. U-asiat

Valtioneuvosto on 2.6.2016 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 27-31/2016 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioista U 27-30 hallintovaliokunnan ja asiasta U 31 perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Keskustelu

14.05 Puolustusministeri Jussi Niinistö (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa, joka huolehtii itsenäisesti omasta maanpuolustuksestaan. On tärkeää, että tilanteen niin edellyttäessä me voimme saada apua kumppaneiltamme. Jotta olemme uskottava kumppani, pitää meidän vuorostamme olla valmiita antamaan apua kumppaneillemme heidän sitä pyytäessään. Keskinäisen avun antamisessa ja vastaanottamisessa (Hälinää — Puhemies koputtaa) on kyse luottamuksesta, on kyse yhteisvastuusta. Viime vaalikaudella käynnistyi lainsäädännön uudistaminen, jotta Suomi voi jatkossa vastaanottaa ja antaa sotilaallisia voimakeinoja sisältävää apua. Kyseessä on päätös pitkälle prosessille. Pian kykenemme täyttämään ne velvollisuudet, joihin olemme sitoutuneet Lissabonin sopimuksessa.

Lissabonin sopimus tuli voimaan joulukuussa 2009, kun viimeisinkin Euroopan unionin jäsenmaa oli ratifioinut sen. Eduskunta hyväksyi sopimuksen Suomen osalta jo vuonna 2007. Lissabonin sopimuksessa todetaan seuraavaa: "Jos jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan hyökkäyksen kohteeksi, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa sille apua kaikin käytettävissä olevin keinoin Yhdistyneitten kansakuntien peruskirjan 51 artiklan mukaisesti." Meillä on siis oikeus vedota ja saada apua muilta EU:n jäsenmailta, kuten meillä on myös velvollisuus antaa apua muille EU:n jäsenmaille heidän niin pyytäessään. Meille sotilaallisesti liittoutumattomana maana keskinäisen avunannon velvoite on turvallisuuttamme lisäävä tekijä.

Arvoisa puhemies! Keskinäisen avunannon velvoitteen täyttäminen edellyttää muutoksia niin ulkoasiainministeriön, puolustusministeriön ja sisäministeriön hallinnonalojen lainsäädäntöön. Nyt käsittelyssä on puolustusministeriön osuus, jossa esitetään muutoksia puolustusvoimista annettuun lakiin sekä asevelvollisuus- ja aluevalvontalakiin. Jatkossa Puolustusvoimat voi antaa apua laajemminkin kuin vain toisen Suomen viranomaisen tukemiseksi, ja sotilaallisia voimakeinoja sisältävää apua voidaan antaa toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle. Hallitus esittää, että tästä syystä Puolustusvoimille säädetään kokonaan uusi, neljäs tehtävä, eli osallistuminen kansainvälisen avun antamiseen ja muuhun kansainväliseen toimintaan.

Päätöksenteosta sotilaallisen avun antamisesta säädetään ulkoasiainministeriön valmistelemassa hallituksen esityksessä, joka on jo eduskunnan käsittelyssä. Mikäli Puolustusvoimien apu voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä, on valtioneuvoston kuultava ulkoasiainvaliokuntaa. Jos tilanne on erityisen vaativa, on valtioneuvoston tuotava päätös selontekona eduskunnan päätettäväksi. Eduskunta on aina mukana päätöksenteossa muodossa tai toisessa, mikäli apu voi sisältää sotilaallisia voimakeinoja. Poikkeuksen muodostaa kiireellisyysmenettely, jota voidaan käyttää vain EU:n jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden osalta. Silloinkin sotilaallisten voimakeinojen käyttö olisi mahdollista vain, jos terrori-isku uhkaa suurta ihmismäärää tai muodostaa vakavan ja välittömän vaaran valtakunnan turvallisuudelle. Tuolloin päätöksen tekee tasavallan presidentti sotilaskäskyasioiden päätöksentekojärjestyksessä, eli Puolustusvoimain komentaja esittelee asiaa, puolustusministerillä on velvollisuus olla läsnä ja lausua mielipiteensä sekä pääministerillä on oikeus olla läsnä ja lausua mielipiteensä. Päätöksentekojärjestys kunnioittaa parlamentaarista järjestelmää, mutta siinä on huomioitu poikkeukselliset ja nopeasti kehittyvät uhkatilanteet.

Arvoisa puhemies! Ennalta ehkä eniten keskustelua on herättänyt Puolustusvoimien henkilöstön asema. Suomen puolustusratkaisu on hyvin toisenlainen kuin valtaosassa

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

EU:n jäsenmaita, joissa on ammattiarmeija. Suomessa sotilaallinen puolustus nojaa yleiseen asevelvollisuuteen ja sen avulla koulutettuun suureen reserviin. Suuren reservin lisäksi meillä on enemmän ammattisotilaita kuin monissa eurooppalaisissa verrokkimaissa. Yleinen asevelvollisuus perustuu perustuslaissa säädettyyn maanpuolustusvelvollisuuteen, jonka mukaan jokainen 18 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen on maanpuolustusvelvollinen. Maanpuolustusvelvollisuudella on tarkoitettu nimenomaisesti Suomen suveriniteetin puolustamista. Sen ulottamista yhteisvastuuseen perustuvaan keskinäiseen avunantoon ei ole edes harkittu.

Sitä vastoin Puolustusvoimissa palvelee noin 8 000 ammattisotilasta ja 4 000 siviiliä. Heidän osaltaan keskinäisen avun antamisen ja vastaanottamisen tehtävät perustuvat virkavelvollisuuden täyttämiseen. Puolustusvoimien palkatulla henkilöstöllä on paras osaaaminen kaikista niistä tehtävistä, jotka saattavat tulla kyseeseen keskinäistä apua annettaessa tai vastaanotettaessa. Puolustusvoimien palkatun henkilöstön osalta kyseessä ei ole uusi asia, sillä tämä huomioitiin jo vuonna 2007 Puolustusvoimista säädettyssä laissa. Tuolloin eduskunnan vaatimuksesta puolustusministeriön ja puolustushallinnon henkilöstöjärjestöjen kesken laadittiin yhteisymmärryspöytäkirja näiden tehtävien kuulumisesta virkavelvollisuuden piiriin. Palkatun henkilöstön osalta hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että ensisijaisesti näihin tehtäviin käytetään sellaista henkilöstöä, joka on ilmaissut halukkuutensa ja sitoutunut Puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan. Suomen on kyettävä toteuttamaan velvollisuutensa kaikissa tilanteissa, joten riittävien henkilöstövoimavarojen sekä osaamisen varmistamiseksi voidaan viime kädessä joutua käyttämään työnjohtouikeutta.

Ennalta on lähes mahdoton varautua kaikkiin niihin tilanteisiin, joita keskinäisen avun antamisen ja vastaanottamisen osalta saattaa tulla eteen. Näin ollen hallituksen esityksessä on varauduttu myös varusmiesten ja reserviläisten käyttöön näissä tehtävissä. Heidän osaltaan osallistuminen perustuu aina vapaaehtoisuuteen. Reserviläiset nimitetään näiden tehtävien ajaksi Puolustusvoimien määräaikaiseen virkaan. Varusmiesten osalta kyseessä ovat erittäin rajatut tehtävät esimerkiksi merivoimien aluspalveluksessa. Asevelvollisuuslaissa on rajoitettu, että heidän osallistumisensa on aina perustuttava suostumukseen. Samoin lailla on säädetty, ettei varusmiehiä saa käyttää vaarallisiin tai voimakeinojen käyttöä sisältäviin tehtäviin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Mikäli apua ei anneta eikä pyydetä, niin Puolustusvoimien osalta tällä hallituksen esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Mikäli Suomi päättää osallistua keskinäisen avun antamiseen, niin taloudelliset vaikutukset aiheutuvat henkilöstömenoista sekä tehtävän vaatimasta erityisvarustuksesta. Taloudellisten vaikutusten määrä on aina riippuvainen avun muodosta ja määrästä. Viranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien kannalta nykyistä täsmällisempi ja kattavampi sääntely selkeyttää toimintaa sekä avun antamisessa että pyytämisessä. Yhteiskunnallisten vaikutusten osalta hallituksen esitys parantaa Suomen valmiuksia antaa ja vastaanottaa keskinäistä apua. Tämän jälkeen Suomella on muodolliset valmiudet päättää sotilaallisen avun antamisesta sekä vastaanottamisesta.

Valtioneuvoston ehdotuksena on, että Puolustusvoimiin esitetyt säädösmuutokset tulevat voimaan mahdollisimman pian ja samaan aikaan kuin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta ehdotettu laki ja sisäministeriön valmistelemaan hallituksen esitykseen sisältyvät lait.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministerin puheenvuoro antanee aiheita pieneen debattiin. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.13 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Niinistöä siitä, että tuotte tämän esityksen eduskuntaan. Tämä on tärkeä osa sitä, että Suomi omalta osaltansa on kykenevä toimimaan aikaisempien sitoumustensa, tässä tapauksessa EU:n Lissabonin sopimuksen, mukaisesti. On tärkeätä, että me olemme valmiit tarvittaessa antamaan apua ja että meillä on selvät väylät siihen, miten apua annetaan, jos sellaista tarvitaan, ja että toisaalta sitten myös voimme ottaa apua vastaan. Asia on kuitenkin erittäin merkittävä, ja sillä on monenlaisia seuraamuksia, joten tämä ansaitsee eduskunnassa huolellisen käsittelyn.

Otan kaksi asiaa esille. Ensimmäinen koskee henkilöstön asemaa. On syytä huolella miettiä, onko tämä kova henkilöstövelvoite oikea. Toinen koskee päätöksentekoa. Se on kova päätös, jos puolustusministeriö tekee päätöksen kutsua ulkomaisia joukkoja Suomeen — ja toisinpäin, se, että puolustusministeriö päättää lähettää niitä ulkomaille. Toivon, että ulkoasiainvaliokunta ja puolustusvaliokunta käyvät huolella lävitse tämän päätöksentekoasian.

14.14 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin edustaja Heinäluoman kiitoksiin ministerille tästä esityksestä, ja täytyy vielä kiittää siinäkin mielessä, että tämä esitys on parantunut matkan varrella. Tässä aiemmin oli tiettyjä kysymysmerkkejä, mutta tämä nyt on selkeämpi varsinkin siltä osin, että nyt selkeästi varusmiesten ja reserviläisten käyttö näissä tehtävissä on rajattu pois, tai sen täytyy aina siis perustua vapaaehtoisuuteen. Tämä on arvokas ja tärkeä linjaus.

Edelleen kyllä itseäni hieman askarruttaa se, voisiko tämän lain saada toimimaan ilman tätä pakkoa myös kantahenkilökunnan osalta, ja se asia on varmasti syytä tarkoin eduskuntakäsittelyssä vielä käydä läpi. Mutta epäilemättä tätä asiaa on jo valmisteluvaiheessakin huolellisesti punnittu. Pakkolähetykset erilaisiin tehtäviin maailmalle ovat aina eettisesti hankalia, ja siinä mielessä niitä pitäisi viimeiseen saakka välttää.

14.15 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Päätöksentekojärjestelmä on todella tärkeässä roolissa tässä kysymyksessä. Sitä asiaa ei juuri tässä nyt käsitellä mutta eduskunnassa noin muutoin, koska tässä on kolmen esityksen kokonaisuus, tämä vain yhtenä niistä. Pidän sen asian esilleottamista olennaisena, mutta ehkä jokin aika tuonnempana. Sen sijaan tämä kansainvälisiin kriiseihin osanottamisen velvoite on tärkeä, koska luonnollisesti, jos me tarvitsemme itse, meidän pitää olla myöskin valmiita sitä antamaan kumppanimaillemme ja niille maille, joille sen viisaaksi katsomme. Jos tämä asia joutuu perustuslakivaliokunnassa, herra ministeri, takalukkoon ja jos tämä maanpuolustusvelvoite ei koske kantahenkilökuntaa niin, että heidän on pakko ulkomaille asettua palvelemaan niitä tehtäviä, jotka järkeväksi nähdään, niin ollaan takalukkotilanteessa, jolloin tullaan tarvitsemaan joitakin reittejä ulos siitä asiasta, koska tämän lain odottaminen pitkälle pitkälle tulevaisuuteen ei ole mahdollista. Ja siksi kysyn, onko ministerillä mielessään joitakin tapauksia, mahdollisuuksia, näkökantoja siitä, kuinka tämä takalukko voitaisiin ratkaista perustuslakivaliokunnan ottaessa varauksellisen kannan.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

14.16 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille esityksestä, joka oli aika selkeä. Tämä on todella Suomelle kunnia-asia, että me pystymme noudattamaan niitä velvoitteita ja täyttämään ne lupaukset, mitkä olemme antaneet. Tästä lähtökohdasta meidän on ilman muuta lähdettävä liikkeelle tämänkin lakiuudistuksen kanssa. Kun meillä on nyt oikeus antaa ja saada apua keskinäisen avunannon velvoitteen kautta, niin olisi se kestävätilanne, jos emme sitä apua pystyisi antamaan, jos ker-
ran olemme siihen sitoutuneet. Tämä on osa eurooppalaista yhteistyötä, nimenomaan myönteinen osa jopa tämmöiselle melko EU-kriittisellekin henkilölle ja edustajalle, ja tämä edistää Euroopan ja Suomen turvallisuutta. Se on myös hyvä, että tämä osallistuminen tulee reserviläisille vapaaehtoisena ja vain ammattisotilaille velvollisuutena.

Viimeisenä ja nimenomaan kysyvänä osana esitän ministerille: Mainitsitte, että Puolustusvoimille tehtäviin kirjattaisiin siis neljäs, uusi tehtävä kokonaan. Minkälaisiin eri tilanteisiin tällä uudella tehtävällä varauduttaisiin, mitä edelliset tehtävät eivät pysty katta-
maan?

14.18 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielenkiintoinen lakikokonaisuus on tulossa, ja on ihan selvä, niin kuin tässä edustaja Heinäluomakin aikai-
semmin totesi, että Suomen tulee pitää kiinni niistä kansainvälisistä sitoumuksista, joita olemme antaneet, ja edustaja Kanervan toteamukseen on helppo yhtyä myös siltä osin, että Suomen tulee antaa apua, jos oletamme itse saavamme myös apua.

Kysyn kuitenkin ministeriltä tästä henkilöstön asemasta, johon myös on viitattu. Edus-
kunnan oikeusasiamiehen kanslia, oikeusministeriö, henkilöstöjärjestöt ovat esittäneet kri-
tiikkiä asian osalta. Jos tämä lakiesitys ei kaadu perustuslakikäsittelyyn maanpuolustusvel-
vollisuuden osalta, aiotaanko laki säätää koskemaan niitä henkilökunnan edustajia, jotka tulevat nyt vasta lain voimaantulon jälkeen Puolustusvoimien palvelukseen, (Puhemies ko-
puttaa) vai koskemaan taannehtivasti jo nyt puolustushallinnon palveluksessa olevaa hen-
kilökuntaa?

14.19 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olisin ha-
lunnut kiittää ensin ministeriä siitä, että ne tarpeet, joita sekä pohjoismaisessa yhteistyös-
sä, Suomi—Ruotsi-yhteistyössä että eurooppalaisessa yhteistyössä nyt otetaan huomioon
tämän lain kautta, olivatpa ne sitten EU:n 222- tai 42.7-, avunanto- tai terrorismiuhkalau-
sekteita tai näitä Pohjoismaiden yhteistyön uusia muotoja, joita myös ministeri on ansiok-
kaasti edistänyt. Myöskin YK:ssa on YK:n peruskirjan artikla 51, jota hyvin harvoin on
käytetty, mutta muistaakseni esimerkiksi Kuwait aikanaan jouduttuaan miehitetyksi yritti
Suomestakin pyytää apua tämän YK:n artiklan perusteella, eli ei sekään aivan kuollut kir-
jain ole. Mutta olisin kysynyt ministeriltä, kun näitä uusia velvoitteita ja tarpeita tulee kan-
sainvälistymisen suuntaan: Millä tavalla tämä vaikuttaa niihin uusiin työ sopimuksiin ja
työehtoihin, joita Puolustusvoimat tästä eteenpäin solmii? Otetaanko nämä nyt entistä
enemmän huomioon (Puhemies koputtaa) myöskin uusissa sopimuksissa?

14.20 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahteen asiaan
kiinnitän huomiota.

Ensinnäkin on pidettävä hyvä huoli siitä, että eduskunnan asema on päätöksenteossa ja
informaation saannissa todella turvattu ja informaation osalta nimenomaan etunojaisesti,

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

että ei jouduta sitten tapahtuneitten tosiasioitten eteen. No, se on kyllä pykälissä näin hoidettukin.

Kohta kaksi on tämä velvollisuus/vapaaehtoisuus -näkökulma nimenomaan kantahenkilökunnan osalta, reserviläisten ja asevelvollisten osaltahan se on selvä juttu. Mutta tämä velvollisuus on tässä tietysti se, joka aiheuttaa kysymyksiä. Kriisinhallintaoperaatioihin on aina riittänyt hyvinkin lähtijöitä vapaaehtoisuuden pohjalta, ja on tärkeää, että täällä valiokunnassa tämä asia käsitellään kyllä todella perin juurin. Huomasin oikeuskanslerinkin esittäneen ei nyt mitään vastalauseita mutta kuitenkin kysymyksiä tämän asian tiimoilta.

Ihan lopuksi vain sanon sen, että silloin kun Suomesta lähetetään sotilaita ulkomaille, niin silloin olisi hyvä, että olisi taustalla nimenomaan poliittinen yhteisymmärrys, laaja sellainen.

14.21 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on todellakin äärettömän tärkeä kysymys ja asia, jota olemme käsittelemässä. Muistan, että kun aikanaan kysyin silloiselta pääministeri Vanhaselta, minkälainen menettely Suomessa tässä on, niin hän sanoi, että Suomi on valmis antamaan ja vastaanottamaan apua, silloin kun puhuttiin tästä Lissabonin sopimuksesta. Se oli hyvä vastaus, mutta on aika paljon kulunut siitä ennen kuin on päästy säädösasteelle tässä asiassa, yllättävänkin kauan. Pariisin nämä terrori-iskut herättivät sitten yleisen mielenkiinnon Euroopassa siihen, että parempaa sääntelyä ja parempaa järjestelyä on saatava aikaan. Tämä on erittäin tervetullut asia. On selvää, että käsittelemme tätä suurella huolella ulkoasiainvaliokunnassa ja laadimme sitä mietintöä.

Eräs kysymys, jonka esittäisin nyt ministerille, on se, kun tässä puhutaan kiireellisyysmenettelystä, jossa sitten viime kädessä presidentti (Puhemies koputtaa) kuultuaan puolustusministeriä ja pääministeriä tekee sen päätöksen, ja kysymys kuuluu näin: kuka päättää siitä, milloin ja missä asiassa on noudatettava kiireellisyysmenettelyä?

14.22 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän höristelin korviani, kun perussuomalaisten ryhmänjohtaja mainosti vieläkin itseään EU-kriittisenä poliitikkona. Valitettavasti olen joutunut huomaamaan tämän kauden aikana, että se EU-kriittisyys erityisesti perussuomalaisten joukossa on katoava luonnonvara.

Mutta ministeri Niinistölle tähän Lissabonin sopimuksen avunantolausekkeeseen liittyen, kun ministeri itsekkin on tässä salissa sanonut, että se on nimenomaan kahdenvälinen prosessi, jossa apua antava maa voi päättää siitä, mikä on avunannon muoto ja sisältö. Tällä kannalla on ollut myöskin tasavallan presidentti, ja ymmärtääkseni on laaja poliittinen yhteisymmärrys asiasta. Nyt kuitenkin jo jonkin aikaa tähän avunantolausekkeeseen liittyen on alettu puhua yhtäläisistä velvollisuuksista. Minkä takia tässä on tämä "yhtäläiset", kun se voidaan ymmärtää niin, että siinä on myöskin semmoinen pakottava voima, että jos Euroopan unionissa suuri enemmistö päättää tehdä jotain, niin sitten pienempien maiden, esimerkiksi Suomen, on noudatettava sitä, mitä jotkut muut maat Euroopan unionissa ovat meidän puolestamme päättäneet? Mitä tämä "yhtäläiset" tässä yhteydessä tarkoittaa, kun puhutaan velvollisuuksista?

14.24 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä lakiehdotus on tarpeellinen, ja hyvä, että se on nyt täällä käsittelyssä. Sitä on pitkään valmisteltu eikä siihen periaatteessa liity mitään suurempia ongelmia, mutta on totta, niin kuin täällä on jo

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

kiinnitetty huomiota, että tämä päätöksentekojärjestelmä vaatii vielä selventämistä. Siitä on jo käyty keskustelua ulkoasiainvaliokunnassa niin kiireellisyyden osalta, määrittelyjen osalta kuin tasavallan presidentin ja eduskunnan päätöksenteon ja osallisuuden osalta. Näistä kaikista on pidettävä huolta.

Puutun yhteen kysymykseen, kun edustaja Kanerva mainitsi, että tästä saattaa tulla perustuslakisolmu. Muistutan kuitenkin siitä, että perustuslain säätämisyjärjestyksessä on kuitenkin mahdollista tehdä lainsäädäntöä, ja tämä mahdollisuus on olemassa nimenomaan tilanteissa, joissa on laaja yhteisymmärrys jonkin muutoksen tarpeellisuudesta. Se, että jo perustuslakivaliokunta toteaa asian edellyttävän perustuslain säätämisyjärjestyksen, (Puhemies koputtaa) ei tarkoita sitä, että se kuolisi siihen, jos siihen on olemassa perusteet ja laaja yhteisymmärrys.

14.25 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvennyksenä vain, että koska täällä selvästi oppositiossa on hieman heikkoa tuntemusta EU-kriittisyyden sisällöstä, niin voin kertoa mitä se tarkoittaa. Kysymys on nimenomaan siitä, että tämä päätös ja mikään sellainen päätös, mitä EU-kriitikko kannattaisi, ei sisällä vallansiirtoa tai tulonsiirtoa EU:lle tai jäsenmaiden välillä. Tämä on nimenomaan sitä oikeaa kansallisvaltioiden välistä yhteistyötä, kriisitilanteissa osoitettua solidaarisuutta, sitä oikeaa veljeyttä, jota Eurooppa nimenomaan tarvitsee, eikä sitä byrokratiaa, mitä Eurooppa ei kaipaa.

14.26 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niillä näytöillä, mitä perussuomalaisilla on EU-kriittisyydestä tällä kaudella, ei kauhean paljon kannata luentoja pitää muille siitä, mikä on oikeaa EU-kriittisyyttä. Kyllä kannattaa muistaa, että tällä kaudella, tämän vuoden puolella, Euroopan komissio on ensimmäisen kerran tehnyt päätöksen ja linjauksen siitä, että se lähtee rahoittamaan puolustustutkimusta, ensi alkuun tosin esitutkimusta, sen jälkeen tulee isompi tutkimusohjelma, ja sen jälkeen seuraavat ihan varmasti konkreettiset toimet puolustussektorin alalla, ja se, (Puhemies koputtaa) jos mikä, on liittovaltiokehitystä.

Ja kyllä minä tähän asti olen ymmärtänyt aina sen näin, että perussuomalaiset vastustavat kaikissa mahdollisissa tilanteissa liittovaltiokehitystä. Onko nyt niin, että puolustusyhteistyö, sotateollisen kompleksin rakentaminen on se liima, (Puhemies koputtaa) joka pitää Euroopan unionia enää kasassa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Heinäluoma. Ja finanssikriisi on hivenen kaukana nyt itse tästä tämän tilaisuuden substanssista.

14.27 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä minäkin olen huomannut, niin kuin edustaja Mustajärvi, tällaisista kehityksistä perussuomalaisien kannanotoissa, mutta minun mielestäni myönteiseen suuntaan. Että ei siitä voi moittia, koska tavallaan käytännön kokemuksen kautta perussuomalaiset näkevät paremmin Euroopan unionin edut myös täällä puolustus-, turvallisuusyhteistyön puolella, ja se on minusta myönteinen asia. Sitten päätöksenteko näissä pitää olla omissa käsissä.

Palaan vielä nimenomaan tähän päätöksentekorooliin. On siis näin, että kun meillä on kriisinhallinnassa aika selkeä kolmen lukon periaate, eli jotta joukkoja lähtee ulkomaille, niin pitää olla hallituksen kannanotto, eduskunnan hyväksyntä ja vielä presidentin kannanotto, niin nyt lähdetään kovempiin tehtäviin, siis sellaisiin, joissa voimaa ruvetaan käyttä-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

mään — tämä on hyvin mahdollista — niin haluan, että tämä päätöksenteko käsitellään niin, että meillä ei missään tapauksessa voi olla kriisinhallintajoukkojen lähettämistä löysemppää avunantamista tai avunpyytämistä.

14.28 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on varmasti lakikokonaisuus sellaiselta lainsäädännön osalta, joka vie meidät tältäkin osin nykypäivän aikaan. Se, että me voimme antaa naapureillemme tarvittaessa apua esimerkiksi sukellusveneen etsinnässä tai muussa aluevalvontatilanteessa Ruotsin aluevesillä, tai vastavaa, mikä ei jokin aika sitten ollut mahdollista, on järkevä asia.

Tässä on hyvä asia se, että reserviläisillä ja varusmiehillä tämä säilyy aina vapaaehtoisena. Aina täytyy suostumus saada, eikä näihin erittäin vaarallisiin tehtäviin automaattisesti laiteta. Toki haluan korostaa sitä, että meillä on valtavasti potentiaalia tuolla reserviläiskentällä ja se, että tätä osaamista hyödynnetään näissä kansainvälisissä tehtävissä, on äärettömän tärkeä asia.

Haluan kuitenkin ministeriltä kysyä tästä vaikutustenarvioinnista tähän kokonaisuuteen liittyen. Kuinka sitä on arvioitu, ja kuinka arvioidaan näihin tehtäviin hakeutumista (Puhemies koputtaa) nyt tulevaisuudessa?

14.29 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Niinistö toi asian esille juuri oikeasta suunnasta. Kyse on ennen muuta siitä, että pahimmalla hetkellä meillä on mahdollisuus saada apua muilta EU-mailta. Tässä salissa aika paljon puhutaan vain siitä, että me olemme apua antamassa. Ja kiitän ministeri Niinistöä siitä, että tämä tuotiin tässä tulokulmassa, että tämä mahdollistaa meille pienenä maana, sotilasliittoon kuulumattomana maana, avunsaannin.

Päätöksentekojärjestys näyttää varsin hyvältä, ja myös se, ketkä osallistuvat, on selkeästi rajattu ja määritelty. Meillä myös kriisinhallintaveteraaniohjelma on valmistumassa tänä vuonna. Mutta kysyisin näiden miesten ja naisten vastuista ja vakuutuksista: ovatko ne riittävällä tasolla, arvoisa ministeri?

14.30 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näen, että tämä kantahenkilökunnan velvollisuus tarvittaessa osallistua kansainväliseen toimintaan on tarpeellinen, vaikkakaan tuskin käytännössä, sillä huolimatta mediassakin olleista uutisista olen kyllä käsityksessä, että kantahenkilökunnassa on väkeä, joka erittäin mielellään lähtee kansainvälisiin tehtäviin, ja sitä varmasti sitten lähetettäisiin ensisijaisesti. Että ongelma käytännössä on varmaan hyvin teoreettinen.

Mitä tulee tuohon, kun oli puhetta perussuomalaisten linjasta ja EU-kriittisyydestä, niin ihmettelen vain, eivätkö kuulu sinne eteen asti esimerkiksi edustaja Huhtasaaren erinomaiset puheenvuorot asiasta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot tässä debatin osassa edustajille Paatero, Kärnä ja Pelkonen, ja sen jälkeen ministerille semmoiset 3 minuuttia.

14.31 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU on yksi meidän yhteistyökumppanimme, ja sen takia sosialidemokraatit ovat nähneet tärkeäksi, että myöskin turvallisuuspolitiikassa meillä on tämä yhteistyö EU:n kanssa vahva. Näistä kol-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

mesta lakiesityksestä, joista nyt siis käsittelyssä on jo tämä päätöksentekojärjestelmä, nyt tulee tämä puolustuslainsäädäntö, ja rajavartiolaitoslaki on jo olemassa, mutta kaikki käsitellään syksyllä loppuun, mikä on mielestäni hyvä toimintamalli, että ne ovat yhtenäisiä.

Tämä neljäs tehtävä kyllä arveluttaa, niin että kun meillä on kokemusta 60 vuoden ajalta rauhanturvatoiminnasta, jolloinka lähteminen sinne on ollut aina vapaaehtoista, niin nyt sitten tässä järjestelmässä se ei olisi enää vapaaehtoista, kun lähdetään ehkä sitten voimankäytönkin kautta.

Ja ehkä lisäys edustaja Karin kysymykseen: Miten sitten nykyiset työntekijät, jos heille tulee tämä velvollisuus? Onko se irtisanomisen peruste, jos ei lähdetä mukaan?

14.32 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan ensimmäiseksi kiitokset ministerille tästä erittäin tärkeästä esityksestä. On täysin selvää, että Suomen on pidettävä kiinni kansainvälisistä velvoitteistaan, ja tämän lakikokonaisuuden myötä me kykenemme saamaan apua ja myös antamaan apua silloin, kun sitä tarvitaan.

Pidän tärkeänä, että esityksessä on nyt huomioitu se, että varusmiesten ja reserviläisten osalta osallistuminen kansainvälisiin tehtäviin on aina vapaaehtoisuuden pohjalta tapahtuvaa. Tämä kantahenkilökunnan osallistumisvelvollisuus puhuttaa nyt paljon tässäkin salissa, ja haluaisinkin kysyä ministeriltä, koska kuten edustaja Kääriäinen omassa puheenvuorossaan huomautti, on aina riittänyt vapaaehtoisia kantahenkilökunnan jäseniä lähtemään kansainvälisiin tehtäviin: aiotaanko asia toteuttaa Puolustusvoimissa niin, että henkilöitä, jotka eivät anna sitoumuksia lähteä ulkomaille, ei enää sijoiteta sellaisiin tehtäviin, joista se lähtö sinne voisi tulla?

14.33 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä siis säädetään Puolustusvoimille kokonaan uusi, neljäs tehtävä, ja kuten edellä on kuultu, erityisesti kantahenkilöstön asema herättää paljon keskustelua ja syystäkin. Pakko harvoin on hyvä motivaattori, varsinkaan haastavissa ja jopa hengenvaarallisissa tehtävissä. Kaikki Puolustusvoimain henkilöstöjärjestöthän kannattavat vapaaehtoisuutta, ja vapaaehtoiset varmasti löytyvät, kunhan palvelussuhteen ehdot ovat kunnossa.

Puolustusvoimien palkkaus perustuu tällä hetkellä rauhanajan henkilökohtaisiin tehtäviin. Niissä ei ole sotilaallista toimintaa eikä voimankäyttöä. Näillä ehdoilla oltaisiin nyt kuitenkin lähettämässä ja jopa määräämässä henkilökuntaa kansainvälisiin tehtäviin. Kysynkin ministeriltä: miksi palvelussuhteen ehdoista ja palkkauksesta ei nyt muuttuvassa tilanteessa neuvotella, vai aiotaanko neuvotella?

Ja kokonaan toinen asia: Onko harkittu, että perustettaisiin erittäin nopeaan toimintaan pystyviä valmiusjoukkoja, kuten esimerkiksi EU-battlegroup, joiden päätehtävä olisi Suomen puolustaminen? Näitä joukkojahan voitaisiin käyttää (Puhemies koputtaa) myös sotilaallisen avun antamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministerille puheenvuoro, ihan täältä pöytästä 4 minuuttia.

14.34 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Kiitoksia, herra puhemies, ja kiitoksia edustajille puheenvuoroista — paljon kysymyksiä, joihin en varmaankaan kattavasti pysty tässä yhteydessä annetussa ajassa vastaamaan.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Ensin kysyi edustaja Heinäluoma, tai esitti mielipiteensä. Olen aivan samaa mieltä siitä, että tämä lakiesitys ansaitsee huolellisen käsittelyn eduskunnassa niin ulkoasiainvaliokunnassa kuin puolustusvaliokunnassakin. Toteaisin kuitenkin, että puolustusministeriö ei sinällään tässä ole kutsumassa joukkoja Suomeen tai pääätä avun antamisesta tai pyytämistä. Tämä on monimutkaisempi prosessi.

Mutta eniten huolta kannettiin Puolustusvoimien palkatun henkilökunnan velvollisuudesta. "Eikö vapaaehtoisuus riitä", jos jotenkin yrittäisin kiteyttää tätä huolta, jota kantavat ainakin edustajat Kaikkonen, Kari, Kääriäinen, Paatero, Kärnä, Pelkonen. Eli voisiko tämän lain saada toimimaan ilman pakkoa? Lähtökohta kuitenkin on, että keskinäistä apua tulee pystyä antamaan nopeasti ja tehokkaasti. Tilanteessa, jossa apua päätetään antaa, kaikki eri joukkoihin ja kykyihin sijoitettu henkilöstö ei välttämättä pysty lähtemään tehtävään, ei virka- tai työsuhteinen henkilöstö eivätkä reservistä palkattavat asevelvolliset. Edellisten osalta lähdön voivat estää kotimaan tehtävät, jälkimmäisten osalta esimerkiksi työnantajan kielteinen päätös. Kummankin ryhmän osalta lähdön voivat estää perustellut henkilökohtaiset syyt. Nopeuden ja tehokkuuden varmistamiseksi joukko pitää täydentää määrävahvuiseksi oikean osaamisen omaavalla, ensisijassa vapaaehtoisella virka- tai työsuhteisella henkilöstöllä. En epäile, etteikö vapaaehtoisia riittäisi. Ja edustaja Paaterolle toteaisin, että kieltäytyminen ei välttämättä johda irtisanomiseen, pitäisin varoitusta todennäköisempänä.

Joukon toimintakyvyn varmistamiseksi tehtäviin on voitava käyttää kaikkia olemassa olevia henkilöstöresursseja, joihin voivat tulla kyseeseen myös muut kuin vapaaehtoiset henkilöt. Ellei tehtäviin ole riittävästi vapaaehtoisia, työnjohto-oikeutta käytettäessä harkittaisiin, olisiko henkilö tarpeen vapauttaa tehtävästä sairauden, vamman, lähiomaisten kuoleman, raskauden tai muun vakavan perhesyn johdosta. Työsuhteisen henkilöstön osalta saattaa osallistuminen vaatia työsopimuksen ehtojen kuten työtehtävien sisällön muuttamista.

Virkavelvollisuuden tarve perustuu myös siihen, että lähes kaikissa kansainväliseen toimintaan ilmoitetuissa joukoissa ja kyvyissä on sellaisia avaintehtäviä, joiden täyttämättä jääminen voisi johtaa siihen, ettei joukko kykene toteuttamaan tehtäväänsä tai toteuttaminen rajoittuu merkittävästi. En lähde luettelemaan näitä tehtäviä, mutta niitä on melkoinen liuta. Voin vain sanoa, että esimerkiksi yksi sähkömies voi pysäyttää laivan tai helikopterimekaanikko helikopterin. Eli tämäntyyppisiä ongelmia tässä voisi olla.

Edustaja Kanerva kysyi niin sanotun takalukkokysymyksen, johon edustaja Tuomioja osin vastasikin. Itse en tähän mitään selkeää vastausta haluakaan antaa. Tämä on mielestäni asia, jota, jos tämä menee perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, on siellä sitten käsiteltävä.

Edustaja Terho kysyi tästä avusta, mitä se voisi olla. Avusta päätetään tapauskohtaisesti, parempi etten lähde ennakoimaan. Mutta periaatteessa kaikkia Puolustusvoimien suorituskkyjä voidaan käyttää, niin asiantuntijoita kuin ihan aseellisia voimakeinoja.

Edustaja Mustajärvi kysyi. Pakko sanoa, että kyse on uskottavuudesta. Eli jos haluamme apua, sitä on oltava valmis myös antamaan. En muista ihan täysin, mitä sanamuotoa edustaja Mustajärvi käytti, mutta kyseessä on joka tapauksessa kahdenvälinen asia, ei siis mitään yhtäläistä, vai mikä tämä terminne olikaan.

Edustaja Heinonen kysyi, tapansa mukaan, vielä tästä kriisinhallintahenkilöstön vakuutusturvasta, ja siitähän on sosiaali- ja terveysministeriön lakiehdotus lähiaikoina tulossa.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä tilaisuus muutamaan vastauspuheenvuoroon.

14.39 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälinen yhteistyö kaikessa laajuudessaan on myös Puolustusvoimien kohdalla tärkeä ja nykyhetkeä, myös tulevaisuutta. Siksi näen perustelluksi, että lakia muokataan siten, että täällä voidaan apua vastaanottaa mutta tarvittaessa sitä myös muille antaa. Korostaisin kumminkin, että tässä on erittäin tärkeää, että tapauskohtaisesti edelleenkin noudatetaan kansallista harkintaa ja nämä päätökset tuodaan eduskuntaan ja hyvillä tiedoilla voidaan näistä päätökset tehdä.

Yhtä lailla yhdyin näihin huoliin työntekijöiden velvollisuudesta erityisesti silloin, kun kysymys on sotilaallisesta toiminnasta. On eri asia puhua kansainvälisistä tehtävistä kuin ääripäästä, jolloin voimankäyttöä on käytössä. Kuten ministeri tässä totesi tästä kieltäytymisestä, että se johtaisi varoitukseen, eikö tämä käytännössä tarkoita yhtä kuin kieltäytyminen voisi johtaa irtisanomiseen? Olen ymmärtänyt, että riittävän monta varoitusta tähän voi johtaa.

14.40 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskinäisriippuvuus on kasvanut, turvallisuustilanne on muuttunut, ennustettavuus heikentynyt, ja tilanteet syntyvät entistä nopeammin. Sitä taustaa vasten hallituksen esitys on oikea ja vastaa niihin tarpeisiin, joihin olemme myös kansainvälisissä sopimuksissa, Lissabonin sopimuksessa, sitoutuneet.

Kysymykseni ministerille kuuluu kansainvälisen avun pyytämisestä. Täällä ehdotuksessa sanotaan, että apua voidaan pyytää valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä. Kysymykseni kuuluu: Mitä tällaiset kansainväliset järjestöt mahdollisesti voisivat olla? Kuuluuko siihen ryhmään esimerkiksi Nato, ja minkälaisessa tilanteessa, jos näin on, apua mahdollisesti voitaisiin pyytää Natolta sen sijaan, että sitä pyydetäisiin joltain toiselta valtiolta?

14.41 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on jo pitkät perinteet kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Mutta nyt tämä laki on aivan erilainen, ja tämä on semmoinen suuri periaatteellinen keskustelun paikka. Siinä mielessä Suomi on erilainen, että meillä sotilaallinen puolustus nojaa yleiseen asevelvollisuuteen, mutta kaikissa verrokkimaissa näin ei ole, vaan verrokkimaissa on ei-vapaaehtoisuuteen perustuva järjestelmä kansainvälisen sotilaallisen avun antamisen tehtävissä. Niin kuin tässä on jo kuunneltu moneen suuntaan, niin varmaan suurin keskustelunaihe on, mitenkä kantahenkilöstö sitten, perustuuko se siihen vapaaehtoisuuteen vai niin sanottuun pakkoon. Varmaan tässä käydään keskustelua, ja tärkeintä on, ymmärtäisin näin, että jos me pyydämme apua, niin kyllä meidän pitää myös sitten apua saada. Mutta toivottavasti taas päästään semmoiseen hyvään yhteisymmärrykseen tämän lain osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro edustaja Kari ja edustaja Tolppanen, ja sen jälkeen siirryttäisiin puhujalistaan, jossa ensimmäisenä on edustaja Niikko.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

14.42 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pari napakkaa kysymystä.

Toistan kysymykseni: koskeeko mahdollinen pakko ainoastaan uutta Puolustusvoimien henkilökuntaa, uusia upseereita, uusia sotilaita? Toivoisin myös, että valiokuntakäsittelyssä viimeistään kirkastettaisiin myös tätä päätöksentekotasoa: mitkä asiat päättää puolustusministeri, mitkä asiat päättää eduskunta, mitkä asiat päättää tasavallan presidentti mahdollisesti myös yhdessä hallituksen kanssa?

Viime kaudella, arvoisa ministeri, suhtauduitte puolustusvaliokunnan puheenjohtajana varsin varauksellisesti kansainväliseen kriisinhallintatyöhön, muun muassa eduskunnassa käyttämienne puheenvuorojen pohjalta tämän analyysin voi tehdä. Nyt pidätte sinnikkäästi kiinni siitä, että kantahenkilökunnan osalta pidettäisiin pakkoa yllä ja velvoitettaisiin kantahenkilökunta osallistumaan tietynlaiseen kansainväliseen kriisinhallintaan, vaikkakin nyt EU:n yhteistyön nimissä. Kuinka suurta joukkoa olette ajatelleet Puolustusvoimista irrotettavan näihin kansainvälisiin tehtäviin tarvittaessa?

14.44 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt ryhdyttiin puhumaan myöskin näistä työntekijöistä, olivatpa he sitten kantahenkilökuntaa tai sotilaita, niin haluaisin kysyä, kuka kantaa vastuun sellaisessa tilanteessa, että kriisinhallintatilanteessa, sotilaallisessa tai siviilitilanteessa, tapahtuu vahinko ja sotilas tai työntekijä loukkaantuu ja esimerkiksi traumatisoituu, jos sattuu olemaan taas tällainen sotilaallinen tilanne, eli syntyy veteraaneja. Kuka kantaa vastuun siitä? Onko se se avunpyytävä vai se kohde, missä tämä on tapahtunut, vai onko se Suomen valtio? Onko nämä asiat otettu huomioon samalla tavalla niin kuin aikoinaan otettiin huomioon YK-faattoreiden kohdalla myöskin psyykkisen puolen ongelmat sen jälkeen, kun tultiin kotiin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä pari puheenvuoroa, näköjään kolme. Edustaja Niikko — olin varannut hänelle, kun hänellä oli ensimmäinen varsinainen puheenvuoro. Hän haluaa välttämättä vastauspuheenvuoron. Totean tässä, että puhemiehen ei ole välttämättä tarvis myöntää kaikkia niitä puheenvuoroja debatissa, jotka debatin aikaan pyydetään. Tämä edustaja Niikolle ja kaikille muillekin kansanedustajille tiedoksi. Mutta tällä kertaa, edustaja Niikko, armo käy oikeudesta.

14.45 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Toki se on hyvä, että myös hallinto- ja turvallisuusosaston puheenjohtaja saa debatissa puheenvuoron, jos sitä pyytää, eikä jätetä kysymyksiä pelkästään tuonne puheenvuoron kohdalle.

Mutta itse kysymys ministerille olisi tällainen: kun oikeusministeriö on kiinnittänyt huomiota siihen, että vieraiden joukkojen toimintaa ei ole alistettu Suomen sotilasjohdon alaisuuteen, ja perusteluna on se, että tämä näyttäisi olevan mahdotonta myös toteuttaa, ja siten tulee ongelmaksi tämä perustuslain 1 momentin tulkinta, niin minkä takia tämä ei ole mahdollista toteuttaa siten, miten esimerkiksi oikeusministeriö olisi ehkä halunnut tässä lausunnossaan tehdä, jos se olisi ollut mahdollista?

Toinen kysymys koskee näitä työntekijöitä, heidän pelkoaan siitä, että esimerkiksi tämä palkansaajajärjestö Pardia ja jotkut muut ovat sanoneet näin, että operaation kustannukset saattavat nousta, ja kun ne ovat tällä hetkellä Puolustusvoimien toimintamenojen sisällä, niin voiko se johtaa (Puhemies koputtaa) pahimmillaan sitten noihin leikkauksiin... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt vastauspuheenvuoro edustaja Kanervalle.

14.46 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Vuonna 2007, herra puhemies, Antti Sierla teki selvityksen siitä, minkälaisilla joukoilla, vahvuuksilla Suomi voisi olla mukana apupanostaan kansainvälisissä operaatioissa antamassa, ja hän päätyi siihen, että voisi olla kysymyksessä Suomen tapausta ajatellen noin prikaatin kokoinen satsaus. Jos tätä samaa asiaa kysyn nyt ministeriltä, niin miten hän arvioi: minkä kokoinen voisi kutakuinkin olla maksimissaan se panos, jolla Suomi voisi ottaa osaa tällaiseen kansainväliseen vastuunkantoon?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Elo.

14.47 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustamassani perustuslakivaliokunnassa tietysti aikanaan sitten käsitellään tätä asiaa valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta huolellisesti asiantuntijoita kuullen, mutta tässä vaiheessa toteaisin, että kun Suomi sitoutuu avun antamiseen ja vastaanottamiseen tarvittaessa, niin tietysti meidän on kyettävä täyttämään se velvoite kaikissa tilanteissa. Niin kuin ministeri otti esille, niin kriittisten avaintehtävien suorituskyky on silloin turvattava.

Muusikko Pave Maijanen laulaa kappaleessaan, että on toimittava niin, "ettei nuorukaiset joudu uusiin sotiin". Näinhän vastuullinen valtiovalta tietysti toimii, että rauha ja vakaus säilyvät Euroopassa myös tulevaisuudessa, mutta ulkoministeri Soini on todennut ja korostanut, että Suomi aina itse päättää, mihin ja millaisiin operaatioihin lähdemme mukaan. Kysynkin vielä arvoisalta ministeriltä — kansa vaatii, ja oikeutetusti vaatii, aina konkreettista — (Puhemies koputtaa) minkälaisista operaatioista tosiaan Suomen kohdalla voisi olla kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministerillä nyt 2 minuuttia.

14.48 **Puolustusministeri Jussi Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kymäläiselle vastauksena: Kyllä, aina on käytettävä kansallista harkintaa, kun päätetään avun antamisesta tai vastaanottamisesta. Päätös on tehtävä Suomen etua silmällä pitäen. Tämän pitäisi olla itsestään selvä asia.

Edustaja Kiuru kysyi avun pyytämisestä toiselta valtiolta, EU:lta tai kansainvälisiltä järjestöiltä, niin kuin laissa lukee. Mitä ovat nämä kansainväliset järjestöt, voisivatko ne olla esimerkiksi Nato, kysyi hän. Voi olla, toki tämä on teoreettista. Otan esimerkin viime syksyltä, jolloin Ranska vetosi tähän keskinäisen avunannon lausekkeeseen ja bilateraalilla tavallahan nämä neuvottelut sitten hoidettiin. Mutta totta kai se on ymmärrettävää, että jos tilanne Suomen osalta sattuu muistuttamaan esimerkiksi lähinnä katastrofaalista, niin apua pyydetään varmasti aivan kaikkialta, mistä sitä on saatavissa.

Edustaja Karille totean tästä Puolustusvoimien palkatun henkilöstön pakkokysymyksestä, että kyllä, pakko koskee kaikkia. Puolustushallinnolle tulee uusi tehtävä. Se koskee silloin kaikkia, niin uusia kuin vanhoja työntekijöitä. Edustaja Kari kysyi myös suhdettani kansainväliseen kriisinhallintaan. Tässä lakiesityksessä siitä ei kuitenkaan ole kysymys

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

enkä ole irrottamassa mitään tiettyä osastoa, poolia puolustusvoimista nyt tätä uutta Puolustusvoimien neljättä tehtävää, kansainvälisen avun antamista, toteuttamaan.

Edustaja Tolppaselle totean kriisinhallintaveteraaneista näissä mahdollisissa tulevilla tehtävissä liittyen tähän lakiesitykseen, että Suomen valtion korvausmenetelmien mukaan mennään.

Edustaja Niikko, jos oikein ymmärsin, kysyitte, kuka johtaa Suomessa olevia ulkomaisia sotilasjoukkoja. Johtosuhteet määräytyisivät tapauskohtaisesti Suomen avunpyynnön, tehtävän ja Suomen asettamien rajausten mukaisesti. Johtosuhteista ja muista toiminnan käytännön toteuttamistavoista sovittaisiin avunantajan kanssa.

Edustaja Kanerva kysyi tästä suurlähettiläs Sierlan selvityksestä vuodelta 2007. Siinä mainittiin tämä noin prikaatin satsaus, mutta tämä selvitys kuitenkin liittyi Natoon, joten tämä kysymys on spekulatiivinen, en voi siihen vastata.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan.

14.51 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Terrorismia vastaan tulee valtioiden toimia yhteisrintamana, tähän on meille itsestään selvää ja olemme siitä yksimielisiä. Tiedustelu- ja asiantuntijatiedon vaihtaminen valtioiden välillä on ensisijaisen tärkeää ja järkevää yhteistyötä. Pariisin terrori-iskun jälkeen Ranska pyysi keskinäisen avunannon lausekkeen perusteella apua muilta EU-mailta. Jos rehellisiä halutaan kuitenkin olla, niin on todettava, että maahanmuuton aiheuttamia epäonnistumisia korjataan ympäri Eurooppaa, ikävä kyllä, jälkijättöisesti ja vieläpä yhteisvastuullisesti. Ranska halusi kansainväliseen kriisinhallintaan osallistumisen korvaamista muiden EU-maiden toimin ja Ranskan omien voimavarojen vapauttamista terrorisminvastaiseen toimintaan. Näyttääkin siltä, että EU:ssa on vallassa trendi, että säädetään lakeja, joilla kaikki valtiot osallistuvat pian kaikkien maiden sisäisiin konflikteihin. Tämä on todellinen huoli. Missä määrin tämä kehitys on järkevää, jää tulevaisuudessa nähtäväksi ja arvioitavaksi.

Arvoisa puhemies! Tahdon omalta osaltani evästää valiokuntaa muutamalla huomiolla tästä hallituksen esityksestä.

Käsillä oleva hallituksen esitys muuttaisi olennaisesti Puolustusvoimien mahdollista roolia ulkomaan konflikteissa. Nykyisen lainsäädännön mukaan tällä hetkellä Puolustusvoimat voi antaa apua toiselle valtiolle, jos kyseessä on suuronnettomuus, terrori-isku tai muu samankaltainen tilanne. Apu voi sisältää vain kalustoa, materiaaleja ja asiantuntija-apua. Voimakeinoja ei saa käyttää. Lakiehdotus muuttaisi asiaa merkittävästi. Jatkossa apu voisi kohdistua toisen valtion lisäksi myös Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle tai liittyä muuhun kansainväliseen toimintaan. Enää ei lailla määriteltäisi, mitä apu voi käytännössä olla. Voimakeinoja ei rajata ulkopuolelle. Puolustusvoimat voisivat toimia itsenäisesti, ei ainoastaan tukien toista Suomen viranomaista.

Näitä määritelmien löyhennöksiä perustellaan taas kerran EU:lla. Ja tässä voitaisiin todeta nyt edustaja Mustajärvelle, että missä EU, siellä ongelma tulee taas vastaan. Tässä kohdin valiokunnan tulisi kuitenkin tarkasti miettiä, mihin Lissabonin sopimus oikeasti velvoittaa ja ei velvoita Suomea. Oikeuskanslerinvirasto on kommentoinut sitä, että laki ei määritteli avun antamisen tai pyytämisen edellytyksiä tai edes sitä, mihin tehtäviin Puolustusvoimat voisivat apua antaa tai vastaanottaa. Aliupseeriliitto vaatii lausunnossaan, että suoranaiset taistelutehtävät sotatoimialueella tai muutoin sodanomaisissa olosuhteissa rajattaisiin pois.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Tämä on mielestäni tarpeellinen huomio. Puolustusvoimat ovat puolustusvoimat, eikä Suomen tulisi ainakaan heppoisesti osallistua muiden maiden konflikteihin muutoin kuin asiantuntija- ja tukitehtävissä. Uskon siihen, että nykyinen hallitus ymmärtää Suomen edun tapauskohtaisesti, mihin operaatioihin kannattaa ja ei kannata osallistua, mutta kuka tietää, millaisia hallituksia ja presidenttejä Suomeen vielä tulee. Lailla pitäisi laittaa selkeät raamit sille, mihin tehtäviin suomalaisjoukkoja voidaan lähettää.

Esityksen taloudelliset vaikutukset pitää tarkastella paremmin. Valtion niukkoja resursseja ei tule käyttää Puolustusvoimien seikkailuihin ulkomailla, ainakaan kevyin perustein. Lakiesityksestä mahdollisesti syntyvät velvoitteet, jo pelkästään valmistautuminen niihin, voivat aiheuttaa Puolustusvoimille huomattavia lisäkustannuksia. Nämä rahat eivät myöskään saisi olla pois oman maan puolustuksen turvaamisesta.

Jatkossa Puolustusvoimien henkilöstöä voitaisiin määrätä ulkomaiden tehtäviin ilman heidän omaa suostumustaan. Voidaanko jo virkaan nimitetyn virkamiehen velvollisuuksiin puuttua näin radikaalisti ja yksipuolisesti, kysyy lausunnossaan muun muassa Aliupseeriliitto. Puolustusvoimien henkilöstö on lähtökohtaisesti sitoutunut palvelemaan Suomen turvallisuutta, ja heitä tulee kuunnella tarkalla korvalla valiokunnan käsittelyssä. Hyvää esityksessä on se, että varusmiesten osallistuminen ulkomaan tehtäviin on vapaaehtoista.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus on ykkösasia, ei epämääräisiin kansainvälisiin avunpyyntöihin osallistuminen. Sellaisia voi tulla jatkuvasti lisää. Yli puolessa maailman konflikteissa vähintään toinen osapuoli perustelee väkivaltaansa islamilla, eikä tälle näy olevan loppua. Tuleekin tarkoin harkita, millaisia mekanismeja luomme, joilla Suomi tai Puolustusvoimat sotkeutuvat toisten valtioiden sisäisten ongelmien ratkaisemiseen. Puolustusvoimat ovat Suomen puolustamista varten. Tämä periaate on syytä pitää mielessä kristallinkirkkaana.

14.56 Pertti Salolainen kok: Arvoisa puhemies! Meillä on ollut tapana Suomessa vähätellä Euroopan unionin Lissabonin sopimuksen turvallisuuspoliittista merkitystä. Nyt yhtäkkiä me huomaammekin, että se on äärettömän tärkeä. Nämä terrori-iskut Pariisiin ja Madridiin ovat osoittaneet, että sillä on myöskin käytännöllistä merkitystä.

On sanottu, että Euroopan unionilla ei ole asevoimaa. Ei olekaan, mutta jäsenmailla on. Ja tämä koskee aivan yhtä hyvin jäsenmaitten asevoimaa kuin esimerkiksi Natolla on asianlaita. Eli joskus on verrattu, että tästä voitaisiin puhua tavallaan samaan sävyyn kuin Naton 5 artiklasta. Ei nyt aivan näin, mutta sillä tavalla kuitenkin, että tämä muodostaa velvollisuuden auttaa hyökkäyksen kohteeksi joutunutta, millä on erittäin erittäin suuri merkitys.

Jotta ymmärtäisimme kaikki ne ulottuvuudet, jotka tähän liittyvät, otetaan tällainen kuvitteellinen esimerkki, että joku Baltian maa joutuisi sotilaallisten toimenpiteitten kohteeksi. Siinä yhteydessä me joutuisimme todella testaamaan, mikä olisi Suomen rooli tällaisessa asiaintilassa. Eli ei pidä vähätellä näitä ongelmia, jotka tässä voivat syntyä, vaan tulee nähdä tämä realismi.

Kun puhutaan paljon siitä, miten me voimme osallistua ulkomailla tapahtuvaan sotilaalliseen avustamiseen, pitää muistaa se, mitä täällä on joku jo korostanutkin aikaisemmin, eli että sama koskee myöskin meitä, kun me olemme avun tarvitsijoita. Jos me asemme kovin suuria rajoituksia sille, millä tavalla itse osallistumme ulkomailla, niin muut

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

voivat ajatella sitten meidän osaltamme, että meitäkään ei tarvitse sitten auttaa mittavasti, jos sellainen tilanne syntyy. Ja tämä on erittäin tärkeä näkökohta tässä.

Kysyin ministeriltä jo aikaisemmin sitä, kuka päättää kiireellisyydestä, mutta jos huomasi, niin hän ei vastannut siihen. (Puhemies koputtaa) Kysyn nyt tarkemmin: onko se tasavallan presidentti, joka päättää sitten, että nyt tuli kiireellinen paikka, ja silloin tämä menettely otetaan käyttöön?

14.58 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Lakiuudistuksen ansiosta Suomen valmius osallistua kansainväliseen yhteistyöhön kriisitilanteissa vahvistuu. Lakiuudistus mahdollistaa kansallisen päätöksenteon avun antamisessa ja vastaanottamisessa EU:n puitteissa ja laajemmin kansainvälisessä yhteistyössä. Suomella ei saa olla lainsäädännöllisiä esteitä osallistua kahdenvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Nopeasti muuttuviin tilanteisiin täytyy pystyä vastaamaan. Esitys perustuu EU:n yhteisvastuu- ja myös keskinäisen avunannon lausekkeisiin. Näiden pohjalta tämä lainsäädäntöhanke käynnistyi jo viime hallituskaudella.

Puolustusvoimille tulee uusi tehtävä osallistua kansainvälisen avun antamiseen ja muuhun kansainväliseen toimintaan. On tärkeää huomata, että Suomen pyynnöstä Suomelle apua antavan joukon toimivalta suorittaa tehtäviä ja käyttää voimakeinoja määräytyy kansallisen lainsäädännön nojalla ja apua koskevan päätöksen määräysten mukaan. Ei kukaan — ei kukaan — voi sanella Suomelle tehtävän ja avun ehtoja.

Arvoisa puhemies! On esitetty huoli siitä, että uusi tehtävä pakottaa suomalaiset isänmaan palvelemiseen sitoutuneet sotilaat "muille maille vierahille". On jopa heitetty ilmaan, että lakiuudistuksen myötä suomalaiset joukot voidaan lähettää Turkkiin. Näin pelottelevan soisi muistavan, että Turkki ei ole EU:n jäsen. Esitys koskee EU-maita ja erityisesti Pohjoismaita — mukaan lukien Norja, joka ei ole EU:n jäsen. Turkilla pelottelevan soisi siis miettivän myös kahteen kertaan, haluaako hän Turkista EU:n jäsenen.

Esitetyt huolet ovat nähdäkseni perusteettomia. Puolustusvoimien palveluksessa on hieman yli 8 000 ammattisotilasta. Kansainvälisiin tehtäviin käytetään ensisijaisesti sellaista Puolustusvoimien henkilöstöä, joka on vapaaehtoisesti sitoutunut kansainväliseen toimintaan. Varusmiesten ja reserviläisten kansainvälisiin tehtäviin osallistuminen perustuu jatkossakin vapaaehtoisuuteen.

Tilanne, jossa ammattisotilaita jouduttaisiin määräämään vastoin tahtoaan operaatioon Suomen ulkopuolelle, ei ole käytännössä todennäköinen, mutta lainsäädännön tasolla siihenkin on varauduttava. Työnjohto-oikeutta on tarvittaessa voitava käyttää. Ammattisotilaiden kohdalla kansainväliset tehtävät eivät kuulu maanpuolustusvelvollisuuden vaan virkavelvollisuuden piiriin. Varusmiestä ja reserviläistä velvoittaa sotilasvala, ja ammattisotilasta ja muuta palkattua Puolustusvoimien henkilöstöä velvoittaa virkavalala.

Arvoisa puhemies! Kun Suomi sitoutuu avun antamiseen ja vastaanottamiseen tarvittaessa, meidän on kyettävä täyttämään velvoite kaikissa tilanteissa. Näin ollen kaikkiin kuviteltavissa oleviin tilanteisiin täytyy varautua myös lainsäädännössä. Kriittisten avaintehtävien suorituskyky, kuten puolustusministeri korosti, on turvattava.

Muusikko Pave Maijanen laulaa kuuluisassa kappaleessaan, että on toimittava niin, "ettei nuorukaiset joudu uusiin sotiin". Vastuullinen valtiovalta Suomessa tekee työtä sen puolesta, että rauha ja vakaus Euroopassa säilyvät myös tulevaisuudessa. Kuten ulkoministeri Timo Soini on korostanut, Suomi aina itse päättää, mihin operaatioihin lähdemme mukaan.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Arvoisa puhemies! Pave Maijanen myös laulaa, että "jokainen joka apua saa, sitä joskus tajuu myös itse antaa". Suomi ei voi odottaa kriisitilanteessa apua muilta EU-mailta, jos emme itse ole valmiita, tilanteen niin vaatiessa, apua myös antamaan. (Pertti Salolainen: Juuri näin!) Toivottavasti puheenvuoroni rohkaisee niitä — edustaja Salolainen on jo rohkaistunut — jotka vielä "päätöksessään horjuu".

15.03 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen käsillä oleva esitys kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta sai alkunsa Lissabonin sopimuksen yhteisvastuu- ja avunantolausekkeen lainsäädännölle asettamien muutostarpeiden johdosta. Tästä on nyt jo 7 vuotta, ja nyt ollaan viimein saamassa lainsäädäntö, joka mahdollistaisi kansainvälisen sotilaallisen avun.

Nyt keskusteltava ehdotus koskee siis lakimuutoksia puolustusministeriön hallinnonalan tehtäviin. Esityksen myötä Puolustusvoimien uudeksi tehtäväksi lisättäisiin osallistuminen kansainvälisen avun antamiseen ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Lakimuutos mahdollistaisi suomalaisten sotilaiden voimankäytön kansainvälisissä tehtävissä: jos esimerkiksi jokin EU-maa joutuisi sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi, voisi Suomen Puolustusvoimat auttaa kyseistä maata myös sotilaallisin keinoin, ja vastavuoroisesti lakiehdotuksen myötä Suomi voisi vastaanottaa sotilaallista apua oman alueensa puolustamiseen. Lakiesitys vahvistaa EU:n merkitystä turvallisuusyhteisönä Suomen kannalta. Kansainvälinen toiminta sinänsä sisältyy jo kiinteästi kaikkiin Puolustusvoimien lakisäätötehtäviin eli Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, muiden viranomaisten tukemiseen ja osallistumiseen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Suomen sotilaallista puolustusta pyritään vahvistamaan myös kansainvälisellä yhteistyöllä.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotus koskee henkilöstön osalta ennen kaikkea puolustushallinnon vakinaista henkilökuntaa ja siinä erityisesti sotilaita. Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen tulisi osaksi ammattisotilaiden ja muun henkilökunnan virkavelvollisuutta. Sitä on perusteltu muun muassa sillä, että puolustushallinnolla täytyy olla keino varmistaa se, että niin sanotut avainhenkilöt sitoutuvat osallistumaan kansainvälisiin tehtäviin. Emme voi joutua tilanteeseen, jossa joku avainhenkilö, kuten mekaanikko, ei suostuisi suorittamaan kansainväliseen apuun liittyvää tehtäväänsä ja siten vaarantaisi tai jopa estäisi tehtävän suorittamisen. Asevelvollisten osalta osallistuminen perustuisi vapaaehtoiseen sitoumukseen. Lakiehdotuksella pyritään siten vastaamaan siihen, että valtio pystyy täyttämään velvoitteensa. Muilta osin henkilöstön osallistumisen tulee olla vapaaehtoisuuteen perustuvaa.

Henkilöstöjärjestöt kritisoivat lakiehdotukseen antamissaan lausunnoissaan sitä, että lakimuutoksen myötä palvelussuhteen ehtoja muutettaisiin kesken työ- tai virkasuhteen. Osa järjestöistä ehdotti, että kansainvälisen avun tehtäviin käytettäisiin vain lain voimaantulon jälkeen palvelukseen tulleita henkilöitä ja sitä ennen palvelukseen tulleilta pyydetäisiin nimenomainen suostumus niihin. Vaikka suostumusmenettelyyn ammattisotilaidenkin osalta mentäisiin, voisi silti jäädä se ongelma, että kaikkiin tehtäviin ei löytyisi koulutettua henkilökuntaa. Upseeriliiton ehdottamasta henkilöstöpoolista, josta kansainvälisiin tehtäviin nimetyt valittaisiin, on kysyttävä, onko puolustushallinnolla tähän varaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi. Kaikissa verrokkimaissamme on ei-vapaaehtoisuuteen perustuva järjestelmä kansainvälisen sotilaallisen avun antamisen tehtävissä. Näkemykseni mukaan: jos halutaan hädän tullen vastaanottaa apua, täytyy meillä olla myös valmius sitä

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

tarvittaessa antaa. Tällä hetkellä saamme asua täällä Suomessa rauhassa, mutta tiedetään, että maailma on konflikteja täynnä, ja sitä ei koskaan tiedä, mitä lähiseuduilla ja vähän kauempanakin tapahtuu. Olisi hyvä, että tämäkin lakiesitys saataisiin päätökseen ja yksimielisesti.

15.08 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Puolustusvoimista annettua lakia, aluevalvontalakia sekä asevelvollisuuslakia.

Valtioiden ja myös Suomen keskinäisriippuvuus on kasvanut. Samalla myös erilaiset turvallisuusuhat ovat lisääntyneet ja entiset uhat ovat muuttuneet monisyisemmiksi. Reagointiaika uhkatilanteisiin on lyhentynyt. Tilanteet saattavat syntyä ja eskaloitua kuukausien sijasta viikoissa tai päivissä. Esimerkkinä nopeasti muuttuneesta tilanteesta on Suomen viime vuonna kokema maahanmuuttoryntäys.

Vuonna 2009 voimaan tullut Lissabonin sopimus edellyttää Suomelta velvoitteita, joihin emme nykyisten lakien voimassa ollessa voi vastata. Esimerkiksi Ruotsin auttaminen sukellusvenejahdissa ei ole mahdollista. Apua on pystyttävä antamaan mutta myös vastaanottamaan.

Lissabonin sopimuksen sisällöstä ja erityisesti keskinäisen avunannon lausekkeesta: "Jos jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan hyökkäyksen kohteeksi, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa sille apua kaikin käytettävissä olevin keinoin Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 51 artiklan mukaisesti." Sopimuksen yhteisvastuulauseke ja keskinäisen avunannon lauseke sitovat Suomen eurooppalaiseen arvoyhteisöön ja turvallisuuskäsitykseen myönteisellä tavalla entistä tiukemmin. Kuitenkin keskinäisen avunannon lauseke on luonteeltaan jäsenvaltioiden välinen sitoumus, jolla ei luoda uutta toimivaltaa EU:lle. Avunantolauseke on jäsenvaltioita yhtäläisesti velvoittava.

15.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Sotilasliittoon kuulumattomalle maalle EU:n turvatakuut 222 ja 42.7 ovat tärkeimmät. Hieman hämmästyneenä kuuntelin esimerkiksi edustaja Niikon puheenvuoroa täällä salissa ja muutamia muita puheenvuoroja, jotka ovat olleet näitä EU:n turvatakuista vähätteleviä: tulkintaa rajaavia puheenvuoroja ja sellaisia puheenvuoroja, joissa lähestytään tätä asiaa pelkästään niin, että kaikissa tilanteissa me olisimme avunantajia, me olisimme joka tilanteessa menossa auttamaan.

Ruotsissa jo, aivan aiheellisesti, on pohdittu tämäntyyppisen keskustelun takia sitä, onko näillä EU:n turvatakuilla aidosti turvaa antava vaikutus. Myös Viron keskustelua kun on kuunnellut, niin Nato-maana Viro ei ole kovin suurta arvoa näille antanut. Oli ilo sen takia kuulla, että ministeri Niinistö tässä esittelypuheenvuorossaan lähestyi tätä kysymystä nimenomaan siitä tulokulmasta, että meillä, Suomella, on jatkossa mahdollisuus saada pahimmalla hetkellä apua muilta EU-mailta. Sotilasliittoon kuulumattomalle maalle EU:n turvatakuiden mahdollisimman lavea tulkinta on paras turva ja tuki.

Tässä lainsäädännössä Puolustusvoimille annetaan niin sanottu neljäs tehtävä, jolla voimme täyttää sen, mitä olemme aikanaan päättäneet — tai minun edeltäjäni ja osa niistä, jotka täällä salissakin ovat edelleen, ovat päättäneet — Lissabonin sopimuksessa: sen, että tulemme kaikella mahdollisella tavalla antamaan apua toiselle EU-maalle pahimmalla hetkellä. Kyse on siis 222:sta ja 42.7:stä, EU:n turvatakuista, jos sitä sanoo niistä käyttäme.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Puolustusvaliokunta tulee tämän asian käsittelemään, ja tulemme sen tekemään varmastikin tapamme mukaan perusteellisesti. Päätöksentekojärjestys on varsin hyvin kunnossa, ja täällä muutamia hyviä puheenvuoroja on siihen käytetty. Myös se, ketkä ovat mukana jatkossa näissä kansainvälisissä avunantotehtävissä, on varsin selkeästi rajattu ja määritelty, ja itse uskon, että vapaaehtoisia näihin tehtäviin tulee löytymään, niin kuin on löytynyt meidän muihinkin kansainvälisiin tehtäviin.

Kun tätä kansainvälistä vertailua itse asiassa luin tästä hallituksen esityksestä — tässä on tarkempaan tarkasteluun otettu yhdeksän maata eli Alankomaat, Irlanti, Itävalta, Norja, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Viro, siis osa Natoon kuuluvia maita ja osa sotilasliittoon kuulumattomia maita — niin aika harvassa maassa on näin selkeää kokonaisuutta, mikä meillä nyt Suomessa on syntymässä. Monet maat lähestyvät tätä kysymystä hieman erilaisilla lainsäädännöillä, mutta tämä meidän lainsäädäntö vastaa kyllä jatkossa varsin hyvin siihen, mitä Lissabonin sopimuksessa olemme luvanneet. Olemme luvanneet, että kaikin mahdollisin keinoin olemme valmiit auttamaan hyökkäyksen kohteeksi joutunutta toista Euroopan unionin jäsenvaltiota mutta olemme myös saaneet muilta EU-valtioilta lupauksen siihen, että pahimmalla hetkellä he ovat myös meitä valmiita auttamaan kaikin mahdollisin keinoin.

15.15 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa herra puhemies! Keskinäisriippuvuus on eräs sellaisia asioita, joiden myönteiseen toteuttamiseen tietysti haluaa kernaasti luottaa, haluaa kernaasti uskoa tai vähintäänkin toivoa: ajatella siis, että mitä vahvemmat ovat valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden keskinäiset verkostot, keskinäinen riippuvuus toinen toisistaan, niin se maksaa myöskin meille sen myönteisen lopputuloksen, että omakin turvallisuutemme, oman olemassaolomme perustan turvaaminen, on silloin jossakin mitassa tullut hoidettua. Kyllä, näin on varmasti hyvä uskoa, mutta se kun ei tahdo tässä kyynisessä maailmanmenossa tietystikään ihan riittää.

Valitettavasti olemme nähneet, että tämä myönteinen uskomus ei kanna kaikissa olosuhteissa, ei varsinkaan silloin, jos selvät valtapoliittiset edut asettuvat ristiriitaan tämän hyvää tarkoittavan, myönteisen uskomuksen kanssa. Siitä huolimatta ei pidä luovuttaa. Samanaikaisesti pitää itse huolehtia siitä, että oma puolustus, oma pesä on kaikissa olosuhteissa kunnossa, että meitä itseämme ei koskaan yllätetä, ei hyväuskoisuuden takia eikä sen takia, että meidän oma puolustusvalmiutemme olisi päästetty rapautumaan. Siitä huolimatta kannattaa rakentaa parempaa maailmaa, ja nyt puhumme sellaisesta asiasta, jolla on tässä katsannossa merkitystä tämän keskinäisriippuvuuden lisäämisen merkeissä. Siihen ei tietystikään voi rakentaa meidän turvallisuuttamme kaikkineen, sen jokainen varmasti ymmärtää, mutta parhaimmillaan se tuo merkittävää lisäarvoa kaikelle sille, jolla myöskin Suomen kansallisesta, valtiollisesta riippumattomuudesta, kansalaistemme perusoikeuksista kyetään pitämään huoli. Sen vuoksi kannattaa tähän esitykseen suhtautua kaikella myönteisyydellä ja nähdä se osana, lisäarvona Suomen turvallisuuden rakentamista koskevassa arkkitehtuurissa, mutta ei vain Suomen, vaan koko meidän sivilisaatiomme, koko sen kulttuuripiirin merkeissä, johon niin Euroopan unioni kuin laajemminkin ottaen se arvoperusta kuuluu, jonka Suomikin yhteiskuntana ja valtiona jakaa.

Kyllä tämä lakiesitys on tulkittava kuitenkin niin, että se kattaa meidän elinpiiriämme laueammaltikin kuin vain Euroopan unionin jäsenmaita. Jos Norja joutuisi tällaisen hyökkäyksen kohteeksi, jota tässä spekuloidaan, niin on tietysti täysin selvää, että Suomi olisi sellaisessa asetelmassa kiinteästi mukana. Tämä ei siis ole, niin kuin täällä jotkut puhujat

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

totesivat, koskemassa ainoastaan vain Euroopan unionin jäsenmaita, kylläkin niin, että keskeiset tulkinta-alueet ovat, niin kuin puhuja täällä ansiokkaasti totesi, avunantolauseke ja solidaarisuuslauseke Lissabonin sopimuksissa, mutta erityisesti tässä ovat olleet pontimena liikkeellelähdössä Suomen ja Ruotsin keskinäisten toimenpiteitten toteuttaminen esimerkiksi aluevalvontaa koskevissa asioissa. Tämä on meille tärkeä lisäarvo, ja sen takia tässä on syytä olla mukana. Tämä on uusi avaus, uusi mahdollisuus myöskin vankistaa Suomen turvallisuutta, mutta yhteistyössä kansainvälisen yhteisön kanssa. Jotenkin itse näen tässä tältä pohjin vain perusteita olla suhtautumassa tähän myönteiseltä pohjalta.

Keskinäisen avunannon merkitys eli avun antaminen ja avun vastaanottaminen on tässä keskeistä, siis laveammin kuin mitä kriisinhallinta sellaisenaan kattaa ja tarkoittaa. Tämä on tärkeä asia meille suomalaisille, joitten oma kansallinen historia antaa oman todistusaineistonsa siitä, kuinka tällaisiin asioihin pitää suhtautua. Tietysti tässä on herkkiä kohtia lähinnä sen osalta, miten suhtautua niihin asetelmiin, joissa tämä palveluspakko asettuu kuvaan. Mutta toisaalta on ymmärrettävä, että koko uskottavuus tässä lakiesityksessä nojaa siihen, että me kykenemme silloin, kun apua tarvitaan, sitä myöskin tuolloin antamaan ja tietysti myöskin peilikuvassa nähtynä vastakkaiseen suuntaan. Jos joku odottaa saavansa apua, on sitä tietysti kyettävä kaikissa olosuhteissa myöskin antamaan.

Ongelmaton tämä tietysti ei ole, sillä perustuslain 127 §:n maanpuolustusvelvoitetta ei ole tässä loppuun saakka tulkittu ja katsottu, kuinka se on. Toivon todella, että asiaan löytyy myönteinen ratkaisu, joka mahdollistaa Suomen aktiivisen mukanaolon tämänkaltaisissa järjestelyissä. Meillä ei ole mahdollisuutta tällä hetkellä tietää, voimmeko kantahenkilökunnalle takautuvasti määrätä sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole olleet tiedossa, kun palvelukseen on astuttu. Tämä jää myöhemmin nähtäväksi, mutta toivoo sopii, että siihen löytyy myönteisiä ratkaisuja, jotka omalta osaltaan mahdollistavat sen, että eteenpäin voidaan katsoa. Tämä myös viittaa siihen, että on syytä lisätä Euroopan unionin ja Naton keskinäistä yhteistyötä meidän mantereemme ja meidän turvallisuusympäristömme tulevaisuuden vahvistamisessa.

15.21 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tänään tässä keskustelussa on jo käynyt ilmi, niin tämä nyt tuotu lainsäädäntö on tarpeellinen ja jo kauan odotettukin. Me olemme jo Suomea sitoutuneet esimerkiksi EU:n kautta tähän yhteiseen avunantoon, ja toisaalta Suomi—Ruotsi-yhteistyössä meillä on hyvin vahva yhteinen poliittinen konsensus siitä, että siinä pitää edetä, ja sen takia tämän lainsäädännön saaminen ajan tasalle kansainvälisen avun antamisessa ja saamisessa on tärkeää. Aivan kuten tässä on myös tullut esille, niin kysehan ei ole pelkästään siitä avun antamisesta, vaan ihan yhtä suuressa roolissa tässä on se avun saaminen, joka on tehtävä tällä lainsäädännöllä meille mahdolliseksi.

Mutta kyllähän tässä esityksessä keskusteluun on nyt noussut ennen kaikkea tämä päätöksentekojärjestelmä ja sitten kysymys siitä vapaaehtoisuudesta tai pakosta. Päätöksentekojärjestelmän osalta on tärkeää, että kun päätöksiä tehdään, niin takana on laaja poliittinen yhteisymmärrys, ja päätöksentekojärjestelmän on oltava selkeä ja läpinäkyvä, mutta samalla sen on oltava riittävän joustava, jotta se kykenee riittävän nopeaan päätöksentekoon. Mutta pitäisin tärkeänä erityisesti tätä kiireellisyysmenetelmän käyttöä. Se tulee lainsäädännössä määritellä tarkasti, milloin sitä käytetään.

Sitten ministeri tässä totesi, että avunantotehtäviin lähetettävät ovat ensisijaisesti vakituksessa työ- ja virkasuhteessa olevia. Tämä on varmasti ihan järkevää. Tosin on hyvä, että

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

myös vapaaehtoiset reserviläiset pystyisivät osallistumaan tähän aivan kuten he kriisinhallintatehtäviin tänä päivänä osallistuvat.

Mutta sitten jos nyt määritellään pakkoa näille työntekijöille, jotka nyt ovat jo työsuhteessa, ikään kuin takautuvasti, niin tulee tietysti esille tämä perustuslainlainen kysymys siitä, voidaanko näin tehdä. Tämä on tietysti hyvä tässä prosessin edetessä selkeästi selvittää. Tulevien työntekijöiden osaltahan ei tämä lakimuutos ole ongelma, koska he sitten tietävät työsuostumusta tai virkasuostumusta allekirjoittaessaan, mihin sitoutuvat. Mutta tosiaan jos tässä nyt sitten tulee se pakko, niin voi tulla eteen joitain yksittäisiä tapauksia, joissa joudutaan lähettämään ilman asianmukaisen henkilön suostumusta. Siinä suhteessa pitäisin kyllä perusteltuna sitä, että jos tällaiseen ratkaisuun päädytään, niin silloin näissä työsuhteissa olevilla pitäisi olla, ennen kuin laki tulee voimaan, mahdollisuus sitten irtisanoutua ilman, että siitä seuraa mitään karensseja tai muita tällaisia työvoimapolitiittisia ongelmia. Tietysti jos itse vapaaehtoisesti irtisanoutuu, niin joutuu karenssin piiriin, mutta tässä tapauksessa tällaista ei pitäisi olla.

Silloin kun Ruotsissa vastaavaa lainsäädäntöä tehtiin, niin silloinhan siellä kaikilta virka- ja työsuhteissa olevilta kysyttiin ja haettiin se suostumus. En tiedä, tarvitseeko näin raskaaseen menettelyyn meillä mennä, ei varmaan. Siellä oli ihan vain yksittäistapauksia, jotka tästä kieltäytyivät, niin että en usko, että se meilläkään aiheuttaisi mitään suurta ongelmaa, että meillä olisi Puolustusvoimien palveluksessa kovin paljon sellaista väkeä, jotka tästä kieltäytyisivät. Mutta pitäisin kyllä tärkeänä sitä, että jos tällaisia henkilöitä on, niin he voisivat tässä tapauksessa irtisanoutua ilman, että heille seuraisi siitä mitään ongelmia.

15.26 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on pidetty erittäin hyviä puheenvuoroja Suomen tilanteesta, turvallisuudesta, oikeudesta saada apua ja velvollisuudesta antaa muille apua. Sitähän se on, jos antaa toiselle, niin odottaa, että saa itsekin apua.

Itse halusin hieman pohtia tuota velvoitetta työhön, erityisesti takautuvasti. Kuten tässä on käynyt esille, se voi muodostua ongelmaksi. Täällä ministerikin sanoi, että tämä varmasti kaikissa valiokunnassa ja eduskunnassa käsitellään erityisellä huolellisuudella. Varmastikin näin. Me perustuslakivaliokunnassa kuulemme asiasta paljon asiantuntijoita ja annamme sitten harkitun lausunnon asiassa. Sinänsä ymmärrän, että jos on joitain avainhenkilöitä, niin voi olla joskus tilanne, että tämä yksittäinen henkilö olisi pakko saada lähettämään eteenpäin tehtäviin, jos semmoista vastaavaa vapaaehtoista ei ole.

Tietysti työn luonne monesti on sen tyyppinen, että joku on voinut ajatella, että tässä työssä voi työ joskus muuttuakin, ja toisaalta ei tämä ns. työvelvoite, velvollisuus osallistua työhön, ole ilmiönä tietysti täysin uusi. Jos ajatellaan, meillä on paljon hätätyötä: poliisit, lääkärit tekevät tämän tyyppistä työtä. Totta kai he ovat etukäteen tienneet, mihin työhön he menevät, mutta tämä ei ole sillä lailla instituutiona ihan uusi, vaikkakin ymmärrän, että tässä voi olla sotilaallista toimintaa tai semmoisella alueella toimimista, mikä tietysti muuttaa sitä tilannetta hyvinkin paljon. Tuossa edustaja Mikkonen esitti minusta ihan hyviäkin näkökohtia. Kaikilta esimerkiksi suostumus tai tämän tyyppinen, mahdollisuus irtisanoutua vaikka muihin tehtäviin, ei ole ollenkaan huono idea. En osaa nyt tässä sen enempää sanoa muuta kuin että kuulosti siltä, että edustaja Mikkonen oli pohtinut näitä ja ihan tosi virkistävää, uutta ajattelua. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

15.27 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lakimuutoksia tarvitaan, jotta täysipainoinen osallistuminen Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten linjausten sekä kansainvälisten velvoitteiden mukaiseen yhteistyöhön on Suomelle mahdollista. Myös Puolustusvoimien tehtäviä on muutettava siten, että ne mahdollistavat kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen erityisesti EU:n yhteisvastuulausekkeen ja keskinäisen avunannon lausekkeen mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanotilanteissa. Tämä hallituksen esitys lakimuutoksineen on hyvin tervetullut. On korkea aika, että Lissabonin sopimuksen turvallisuuspoliittinen merkitys tunnustetaan myös lainsäädännössämme.

Suomi on pystynyt vastaamaan Ranskan avunpyyntöön terrori-iskujen jälkeen nykylainsäädännön mahdollistamilla keinoilla. On kuitenkin vaikea arvioida, millaisten uhkien kohteeksi Euroopan unionin maat voivat tulevaisuudessa joutua. Toisella kertaa kriisinhallinta-apu ei välttämättä olekaan tarkoituksenmukaista. Siksi lainsäädäntömme on tuettava sitä tosiasiaa, että Suomi ottaa Lissabonin sopimuksen avunantovelvoitteen vakavasti. Suomi on valmis antamaan tarvittaessa muille jäsenvaltioille apua, ja odotamme myös saavamme velvoitteen tarkoittamissa tilanteissa apua muilta jäsenvaltioilta.

Arvoisa puhemies! Olemme täällä eduskunnassa erittäin yksimielisiä näiden lakimuutosten tarpeellisuudesta. Kuitenkin nimenomaan tämä käsittelyssä oleva puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluva esitys sisältää hyvin herkkäluontoisiakin muutosesityksiä, joiden yksityiskohtia on syytä vielä valiokuntakäsittelyssä tarkkaan harkita. Reserville ja asepalveluksessa oleville osallistuminen kansainvälisiin tehtäviin on vapaaehtoista, ja varusmiesten osalta osallistuminen sisältää myös rajoituksia vaarallisista tehtävistä. Hyvä niin. Kantahenkilökunnan osalta osallistuminen on puolestaan velvoittavaa, olkoonkin, että tehtäviin halukkaat ovat etusijalla.

Puolustusministeriön mukaan vapaaehtoisuus ei Puolustusvoimilla työskenteleville riitä, koska kyse on kriittisistä avaintehtävistä. Kansainvälisen avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan toimeenpano edellyttää tehokkuutta ja nopeutta, johon velvoittavuudella vastataan. Toisaalta mistään nopeasta joukkojen lähettämisestä ei joka tapauksessa olisikaan kyse, koska Suomella ei ole erillistä nopean toiminnan joukkoa ja mukaan tarvitaan lähes poikkeuksetta reserviläisiä, joilta siis tarvitaan erillinen suostumus. Toisin sanoen joukkojen perustaminen vie aina aikaa. Sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin on myös aina riittänyt lähtijöitä, vaikka osallistuminen on ollut vapaaehtoista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että lainsäädännöllisten lukkojen poistaminen ei kuitenkaan tarkoita, että avun antamisesta muille maille tulee arkipäiväistä tai itsestään selvää. Lakia ollaan säätämässä hyvin poikkeuksellisten tilanteiden varalle, olipa kyse sitten avun antamisesta tai pyytämisestä. Ylimmät valtioelimet harkitsevat tarkkaan, lähetetäänkö joukkojamme ulkomaille tai onko Suomen mahdollisessa kriisitilanteessa tarvetta tehdä avunpyyntö EU-maille.

15.31 Seppo Kääriäinen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on monessa puheenvuorossa korostettu avoimuutta tämän tärkeän, osin vaikeankin, uuden asian käsittelemisessä. Tämä pakko tai vapaaehtoisuus on kyllä sellainen asia. Tosinhan tämä on niin sanottu ongelma, jos sellainen on vain jonkin aikaa. Uudet näihin virkoihin tulevat, tehtäviin tulevat jo lähtökohtaisesti tietävät, mikä heitä kenties voisi odottaa. Ja aina kun — toistan sen — lähetetään suomalaisia sotilaita ulkomaille mihin tahansa tehtäviin, niin siinä on kyllä toimitettava mahdollisimman tarkasti, koska mitä tahansa voi tapahtua. Ja koko ajan pitää muistaa,

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

että kaikella tällä toiminnalla pitää olla kansalaisten mahdollisimman laaja hyväksyntä, eduskunnan hyväksymisestä puhumattakaan.

Sitten kohta 2: Mehän olemme tässä puhumassa Lissabonin sopimuksen täyttämistä omalta kohdaltamme, siitä, että pystymme sen täyttämään, jos tositilanne syntyy, niin kuin onkin jo syntynyt, ja tätä on jo koeteltu, ja Suomi on siinä selviytynyt ihan hyvin. Minusta kannattaa kyllä koko ajan muistaa takaraivossaan se perusasia, että silloin kun olettaa, että saa apua hätätilanteessa, kriiseissä ynnä muissa onnettomuuksissa, niin silloin pitää olla valmis kyllä antamaan apua. Tämä on kahdenvälistä, tämä on vastavuoroista toimintaa. Tämän tahdon sanoa sen takia, että Euroopan unioni on turvallisuusyhteisö ja ehkä nimenomaan ensisijaisesti turvallisuusyhteisö, vaikka kauppa ja talous on tärkeää, Schengen on tärkeä, ynnä muuta. Mutta tämä turvallisuusyhteisö on olennainen asia koko tässä EU-toiminnassa, ja Lissabonhan toteuttaa nimenomaan tätä funktiota.

Lopuksi totean sen, että niin tärkeä kuin tämä EU-asian täyttäminen onkin, niin pitää muistaa, että pohjimmiltaan oman puolustuksemme kunnossa pitäminen on sittenkin se rautainen pohja, josta ei saa tinkiä ja jonka osalta me joudumme vielä tässäkin eduskunnassa kovien keskustelujen eteen.

15.33 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Se ei ole mikään yllätys, että EU-kriitikkona en sinänsä Lissabonin sopimuksesta nyt järin innoissani ole, mutta en EU-kriitikkona ole myöskään sokea sille, että EU:sta voi tulla joskus jotain hyvääkin, ja tämä on nyt, niin kuin edustaja Terho toi esille, sitä hyvää, järkevää valtioiden välistä yhteistyötä, joka parantaa myös Suomen turvallisuustilannetta. Tosin on todettava — vaikka edustaja Mustajärvi ei enää paikalla ole — että kyllähän perussuomalaisille EU-kriittisyys on uusiutuva luonnonvara: aina kun EU-kriittisyys meinaa vähentyä, niin kyllä EU sitä sitten väistämättä taas lisää.

Mutta tässä on esitetty vahvasti huolta tästä niin sanotusta pakosta, ja tässä täytyy todeta jälleen se, että täytyy muistaa, että ammattisotilaiden kohdalla kansainväliset tehtävät eivät kuulu maanpuolustusvelvollisuuden piiriin vaan nimenomaan virkavelvollisuuden piiriin. Varusmiestä ja reserviläistä velvoittaa sotilasvala ja sitten taas ammattisotilasta ja muuta palkattua henkilöstöä virkavalalla. Nämä on siinä tärkeää muistaa. Ja perustuslakivaliokunta, jossa itse sitä asiaa käsitelän, totta kai tämän asian huolellisesti katsoo. Mutta jos ajattelee esimerkiksi Ruotsin esimerkkiä, mikä tässä on otettu esille — edustaja Mikkonen tässä nosti esille — niin Ruotsissa kyseessä oli todellakin silkka yksittäistapaus, eli yksi henkilö vapaaehtoisesti irtisanoutui Ruotsin puolustusvoimista tämän uudistuksen takia, mikä siellä tehtiin. Eli ei kovin suurta hämminkiä aiheuttanut. Mielestäni tämä on myös eräänlainen filosofinen kysymys, että onko meillä sitten maailman ainoa armeija, jonka ammattisotilaiden ei tarvitsisi lähtökohtaisesti täyttää valtiojohtoon käskyjä. Mielestäni tämä vaatii aika pitkän pohdinnan, jos sille tielle lähdetään. Ja kyllä viime kädessä nähdäkseni täytyy olla niin, että jotta tämä meidän velvoite pystytään täyttämään kaikissa olosuhteissa, niin sanotusti viimekätisenä keinona täytyy olla tämä virkavelvollisuuteen kuuluva — jos siitä nyt sitten haluaa käyttää sanaa "pakottaminen", niin pakottaminen.

15.35 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On ihan aiheellista käydä myös sitä keskustelua, että meillä on aidot joukot, joita voimme tällaisissa tilanteissa ja tällaisissa hankkeissa käyttää. Meillä on battlegroup, EU:n taisteluosastot, nopean toiminnan joukot, jotka eivät tähän suoraan kuulu, mutta pitää pohtia sitä, tulisiko meidän luoda täl-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

lainen oma malli, mitkä olisivat ne joukot, joita me käyttäisimme, mitä me voisimme tarjota tällaisessa tilanteessa, kun olemme siinä tilanteessa, että olemme apua antamassa emmekä sitä vastaanottamassa. Eli tulee luoda oikea valmius avun antamiseen. Näissä keskusteluissa aika usein on keskusteltu sukellusvenejahdistista, josta nämä lainsäädännön muutostarpeet osittain kumpusivat näiden terrori-iskujen lisäksi: Ei sellaiseen tehtävään voida lähettää varusmiehiä, se on kaikissa tilanteissa vaarallinen tehtävä. Nurkkaan taikka pohjaan ajettu, hädetty sukellusvene ei ole sellainen tehtävä, missä varusmiehiä voitaisiin millään tavalla käyttää. Tämä vain yhtenä esimerkkinä. Sotilaallisen avunannon omasta mielestäni pitäisi perustua pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen, ja uskon, että näitä vapaaehtoisia toimijoita tulee löytymään — ja erittäin tärkeä asia, mikä pitää Puolustusvoimissa ja puolustusministeriössä käydä läpi, on palvelussuhteen ehdot näiden tehtävien osalta.

15.37 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on nyt käytetty noin puolitoista tuntia sen mantran hokemiseen, että jos aikoo saada apua, niin on oltava valmis antamaan apua. Eikö se ole aika itsestään selvä asia kymmeniä kertoja toistettavaksi? Tässä tulee mieleen, olemmeko me tässä taas EU:n mallioppilaita. Me pohdimme täällä jatkuvasti sitä, mitä apua me voimme antaa muille, mitä me kenties joudumme antamaan muille, mitä me voimme pakottaa omat sotilaamme antamaan muille, mutta miksei kukaan kysy sitä, mitä apua me voimme saada muilta? Mitä konkreettista apua EU pystyy Suomelle antamaan? Mistä avusta tässä puhutaan, sotilaista, materiaalista? Miksei kukaan käy keskustelua tästä aiheesta, miksi me vain olemme antamassa muille?

15.38 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Ainakin edustajakollega, -konkari Salolaisen kanssa olemme tästä tässä salissa tänään useamman kerran puhuneet. Meillä EU:n turvatakuissa 222 ja 42.7 todetaan, että "kaikin mahdollisin keinoin", ja me olemme halunneet alleviivata nimenomaan sitä, että sen pitää tarkoittaa sitä, että jos me haluamme saada kaikin mahdollisin keinoin annettavaa apua, niin meidän pitää olla myös siihen valmiita. Ja sellaisiakin keskusteluja on ollut, mitä tuossa esille nostin, esimerkiksi Ruotsissa, että on epäilty näiden EU:n turvatakuiden vaikutusta, ja tällaista tulkintaa ovat sitten taas muuttamat Nato-maat halunneet ruokkia ja tukea sen takia, että heillä on oma artikla 5, joka heille antaa vastaavien tyyppisiin tilanteisiin turvatakuuta. Mutta jos olemme siinä tilanteessa, että kaikki maat todellakin antaisivat vain oliiviöljyä, niin silloin todennäköisesti hädän hetkellä mekin saisimme vain oliiviöljyä. Sen takia meidän pitää olla valmiita kaikin mahdollisin keinoin osallistumaan näihin tilanteisiin ja tehtäviin, kun toinen EU-maa sitä meiltä pyytää. Ja tähän Suomi itse asiassa on sitoutunut jo aikanaan Lissabonin sopimuksen allekirjoittaessaan.

15.39 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa puolueveljeni — ei toverini vaan veljeni — edustaja Mäkelä esittää sinänsä ihan tärkeän huolen, mutta kyllä tässä nähdäkseni myös puolustusministeri korosti hyvin vahvasti sitä, että antaessaan myös saa. Ja jos ajateltaisiin tilannetta, että jokainen maa ajattelisi pelkästään sitä, mitä se saa, niin tietysti kukaan ei saisi mitään, koska kukaan ei olisi tarjoamassa kenellekään toiselle mitään. Mutta lähtökohtaisesti tietysti se, miksi Suomi tästä on kiinnostunut, on karkeasti sanottuna itsekkäästi se, mitä me voimme saada, kun me annamme. Ja niin kuin edustaja Heinonen toi esille, varsin paljon. Vaikka itse tosiaan vahva EU-kriitikko olen ja sellaisena pysyn, niin kyllä näen, että tässä nyt on positiivinen asia, mitä voidaan EU:sta irti saada. Ja kun EU:n jäsen

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

olemme, niin kyllä näen, että tietysti kaikki positiivinen, mitä irti voidaan saada, kannattaa sieltä myös ottaa.

15.40 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä nopeana vastauksena tähän: Olisin mielelläni kuullut esimerkiksi ministeriltä konkretiaa siitä, onko meillä joitain järjestelyjä, miten voisimme parantaa huoltovarmuuttamme EU:n kautta mahdollisessa kriisitilanteessa. Eräs argumentti, joka on esitetty Nato-jäsenyydelle, on se, että Suomen huoltovarmuus voitaisiin taata sen kautta. Onko EU:lla vastaavaa mahdollisuutta? Onko siellä konkretiaa ja suorituskkyä sen huoltovarmuuden takaamiselle? Totta kai paperilla voi olla sopimuksia, mutta ovatko ne pelkkää paperia sitten, kun alkaa olla ongelmia?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 34 a luvun, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.42 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! On korkea aika, että me täällä Suomessakin olemme heränneet viimeistään edellisvuoden maahanmuuttokriisin myötä siihen todellisuuteen, että olemme joutuneet osaksi kansainvälisen terrorismin toimintakenttää. Hallitus esittää, että matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettäisiin rangaistavaksi. Tämä on pieni mutta tärkeä moraalinen viesti niille potentiaalisille islamistiterroristeille, jotka turvapaikanhakijoiksi tekeytyen ovat maahamme saapuneet. Heillä ei ole jatkossa oikeutta matkustaa terroritekoja tekemään Suomen kansalaisuudenkaan turvin, jos he sen

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

onnistuisivat saamaan. Kannatan lämpimästi hallituksen esitystä ja soisin näkeväni vastaavan kaltaisia tiukennuksia jatkossakin.

15.42 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan, tämä juontaa varmasti hyvin pitkälle viime vuosien tapahtumista, ja viime kesästä saimme kaikki järkyttävän sykäyksen siihen, että näitä asioita lähdetään tarkemmin tarkastelemaan. Kiitän tosiaan hallitusta siitä, että saatiin hallituksen esitys koskien terrorismirikosten kriminalisoinnin laajentamista. Ainoa, mitä toivon lakivaliokunnan jäseniltä — ja harmittelen, että puheenjohtaja ei ole täällä, mutta toivon, että hän katsoo tätä — on, että katsottaisiin laajasti, peittoaako tämä nyt aivan varmasti sitten kaikki terrorismirikokseen liittyvät toimet, niin ettei sinne jää semmoisia kaistaleita, jotka jostakin syystä jäävät rankaisematta.

Nyt matkustaminen terrorismitarkoituksessa tulee rangaistavaksi ja rahoitusta koskevat säännökset laajenevat, mutta yksi, mitä itse olen tuossa miettinyt ja mitä olemme meidän ryhmässäkin pohtineet joskus, on se, onko kuuluminen terroristiryhmään nyt kriminalisoitu. Yritin lukea tätä lukua 34 a rikoslaista, ja en ihan varmasti tullut vakuuttuneeksi. Siellä oli terroristiryhmän johtaminen erikseen kriminalisoitu ja ehkä joitakin tekemuotoja, ja se edellytti jo suunnitelmallisuutta, jotta ryhmään kuuluminen olisi rangaistavaa. Sitten katsoin rikoslain 17 lukua rikoksista yleistä järjestystä vastaan, ja siellä on tämä järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen, mutta koska terrorismirikoksista on oma lukunsa, on selvästi ollut tarkoitus lainsäätäjällä ja tässä järjestyksessä, että terrorismirikoksista on säädetty omassa luvussaan, elikkä silloin olettaisin, että nämä säännökset eivät välttämättä sovellu siihen. En tiedä nyt — pyytäisin, että lakivaliokunta tutkailisi, että sinne ei tule jäämään aukkoja, niin että jos nyt esimerkiksi joku ilmoittaa, että "kuulun Isikseen", jota pidetään monestikin terroristijärjestönä, onko se kriminalisoitua vai onko se vain ihan ok, että täällä tällaista ilmoittaa. Haluaisin, että katsottaisiin, ettei jää mitään katvealueita nyt näihin vakaviin rikoksiin.

15.44 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä ensimmäiseen puheenvuoroon viitaten toivoisin, ettei tähän hallituksen esitykseen sotkettaisi kovin voimakkaasti kysymystä turvapaikanhakijoista, sillä lähtökohtaisesti nämä ihmiset tulevat hätää karuun eivätkä tänne Suomeen sitä hätää aiheuttamaan. Mutta sikäli, mitä tähän esitykseen tulee, kyllä terrorismin raakuuden tuleminen myös meitä suomalaisia yhä lähemmäksi on puhuttanut ja aiheuttanut huolta sekä turvattomuuden tunnetta monille meistä suomalaisista, ja siksi kaikki toimet terrorismin kitkemiseksi ovat hyväksi.

Näen hyväksi, että hallitus tuo tämän esityksen eduskunnalle, mikä on reagoimista YK:n päätöslauselmaan, jonka tarkoituksena on torjua ulkomaille terrorismirikosten tekemistä varten tulleiden ihmisten matkoja tai niiden tekemistä edistävässä tarkoituksessa lähtevien henkilöiden muodostamaa uhkaa. Siksi näen hyväksi, että silloin, kun on todennettavissa, että henkilön matkustamisen rajoittamisella voitaisiin asiaan vaikuttaa, ja tämä tehtäisiin lain mukaan rangaistavaksi kansalaisille, olisi tärkeää tietää, että uusia keinoja otetaan käyttöön. Turvallisuus ja turvallisuuden tunne ovat yksi tulevaisuuden tärkeimpiä elementtejä, ja tulemme tämän lakivaliokunnassa varmasti huolella käsittelemään.

15.46 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Viime syksynä otin kantaa siihen, että terroristit saattavat käyttää tätä turvapaikkajärjestelmää hyväksi, ja näinhän siinä on käynyt. Tässä esityksessä matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten esitetään sää-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

dettäväksi rangaistavaksi ja myös matkustamisrikoksen yritys olisi rangaistava. Tämä esitys on hyvä.

Mutta tulisi vielä jatkossa pohtia, jos voisimme vielä säätää myös terrorismiryhmään kuulumisen rangaistavaksi, koska terrorismiryhmään kuulumisen tarkoitus on edistää terrorismia ja sitä ei voi hyväksyä ja me tarvitsemme lisää työkaluja myös tähän.

15.47 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä täytyy nyt ihmetellä ja kysyä edustaja Huhtasaarelta, mihin hän viittaa, kun hän toteaa, että turvapaikanhakijat, jotka ovat Suomeen tulleet, ovat olleet edistämässä jollakin tavalla terrorismia Suomessa. Kuten tuossa edellä jo totesin, niin toivoisin, ettei tähän hallituksen esitykseen liittyvään keskusteluun liitettäisi kovin voimakkaasti tuota hätää karkuun tulevien ihmisten osuutta vaan tätä pidettäisiin erillisenä, rikollisesti toimivien terroristien toimintaa kitkevänä toimenpiteenä.

15.48 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan pelkästään kun lehtiä lukee, niin esimerkiksi Pariisissa ne kolme tekijää, jotka olivat tähän terrorismiin syyllistyneet, olivat käyneet Syyriassa, ja myös Saksassa on pidätetty ihmisiä. Ja kun me tiedämme, että nämä turvapaikanhakijat kulkevat kymmenien turvallisten maiden läpi tuolla aika vapaasti — paitsi onneksi tässä vaiheessa jotkut maat ovat sentään ruvenneet rajojaan enemmän sulkemaan — niin yhtä hyvin tässä Suomi on vaarassa, jos kerran terroristijärjestöt ovat oikein sanoneet ääneen lehdistössä, että aiomme lähettää näitä terroristeja mukana. Myös supo on sanonut, että tällaisia henkilöitä varmasti tulee. (Eduskunnasta: 300 henkilöä!) — 300:aa henkilöähän nytkin ihan epäillään.

15.48 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydennyksenä tuohon, mitä edustaja Huhtasaari sanoi: Valitettavasti asia on niin, edustaja Kymäläinen, että meidän täytyy tosiasioiden valossa puhua terrorismista, kun puhumme turvapaikanhakijoista. Suomeen on tullut suuri joukko turvapaikanhakijoita, joitten taustaa ja henkilöisyyttä emme tiedä, mutta sen me tiedämme, että viranomaistietojen mukaan tänne on tullut satoja terroristijärjestöyhteyksiä omaavia henkilöitä turvapaikanhakijoiden joukossa. Tutkimusten mukaan myöskin suomalaiset turvapaikanhakijat ovat radikalisoituneimpia suhteessa määräänsä koko Euroopassa, laskettuna sillä mittapuulla, kuinka monet lähtevät takaisin kotimaihinsa taistelemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja puhujalistaan, edustaja Savio.

15.49 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettäisiin rangaistavaksi, ja myös matkustusrikoksen yritystä esitetään rangaistavaksi. Lisäksi matkustusrikoksen rahoittamista rangaistaisiin terrorismin rahoittamisena. Tämä oikeusministeriössä ministeri Lindströmin johdolla valmisteltu lakiuudistus on järkevä ja tervetullut toimenpide terrorisminvastaisessa taistelussa erityisesti juuri nyt, kun terrorismin uhka on kohonnut sekä meillä että muualla maailmassa.

Arvoisa puhemies! Yleisesti ottaen Suomi ei ole tähän mennessä varautunut terrorismiin tai sen torjuntaan parhaalla mahdollisella tavalla. Muun muassa terrorismitutkija Leena Malkki Helsingin yliopistosta on todennut tämän. Hänen mukaansa Suomen terroris-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

min torjunnan resurssit ovat pienet sekä suojelupoliisin osalta että laajemminkin. Malkki on jopa ihmetellyt sitä, että Suomen poliitikot perussuomalaisia lukuun ottamatta ovat olleet yllättävän vähän kiinnostuneita tästä nyt yhä ajankohtaisemmasta ja tärkeästä asiasta.

Suojelupoliisin mukaan Suomessa on noin 300 ihmistä, joilla voi olla yhteyksiä terrorismiin. Heidän toimintansa on ollut pääosin ulkomaille suuntautunutta, mutta Suomessa-kin rekrytoidaan taistelijoita eikä kotimaammekaan ole varmassa turvassa terrorismilta. Valitettavasti viime syksyn maahanmuuttokriisin vaillainainen hoito ei ole lainkaan parantanut Suomen sisäistä turvallisuutta tai vähentänyt Suomeen kohdistuvaa terrorismiuhkaa edustaja Kymäläisen vastakkaisista väitteistä huolimatta.

Toukokuussa uutisoitiin noin 2 500 turvapaikanhakijan kadonneen vastaanottokeskuksesta tämän ja viime vuoden aikana. Epäilemättä nämäkin osittain paperittomat tai vääriellä henkilöpapereilla esiintyneet henkilöt ovat lisänneet edelleen terrorismitekojen uhkaa, ja kehotankin hallitusta ripeisiin toimiin palautuskeskusten perustamiseksi. Lisäksi pidän järkevänä edustaja Meren tekemää esitystä (Puhemies koputtaa) terroristijärjestöön kuulumisen kriminalisoinnista (Puhemies koputtaa), ja muutkin toimet ovat eittämättä tarpeellisia.

15.52 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä asiassa ei ole kyllä mitään syytä myöskään sinisilmäisyyteen, siinä mielessä olen kyllä yhtä mieltä täällä salissa puhuneiden perussuomalaisten kanssa. Pakolaisvirtaa on käytetty todistetusti Euroopassa hyväksi terroristiteoissa, niin Pariisissa kuin Brysselissä. Mutta ei tämä tietenkään kohdistu pelkästään pakolaisvirran mukana tuleviin henkilöihin. Näistä nimenomaan Pariisissa ja Brysselissä iskuja tehneistä henkilöistä osa oli rekisteröitynyt pakolaisiksi tietyissä pisteissä ja käyttänyt sen mukana virtaa hyödykseen. Eli siinä mielessä se on aivan perusteltu.

Mutta pitää muistaa se, että tämä lainsäädäntö koskee myös kantasuomalaisia. Meiltä Suomesta on lähtenyt Daeshin joukkoihin kantasuomalaisia käännynnäisiä, ja tämä koskee myös heitä. Ei tämä ole kohdistettu millään tavalla mihinkään etniseen ryhmään taikka mihinkään tiettyyn kansalaisuuteen vaan siihen, että matkustaminen terroristirikoksen tekemistä varten olisi rangaistavaa. Eli tämä ei kohdistu millään tavalla mihinkään etniseen ryhmään, ei mihinkään kansalaisuuteen, ei pakolaisiin. Tämä koskettaa kaikkia, jotka tällä tavalla toimivat.

Meillä Suomessahan lainsäädäntöä on uudistettu muutamilla askelilla. Taisi olla edellinen hallituskausi, kun kouluttautuminen ja terrorismin rahoittaminen säädettiin rikokseksi. Tein silloin itse lakialoitteen terroristijärjestöön kuulumisen kriminalisoimiseksi. Se ei viime hallituskaudella edennyt, se raukesi viime vaaleissa, ja uusin tuon esitykseni viime vuonna, vuonna 2015, eduskunnassa, lakialoite 47/2015 valtiopäivillä. Siinä esitän 34 a lukuun terrorismirikoksista uutta 4 d §:ää, Terroristiryhmään kuuluminen: "Joka on jäsenenä terroristiryhmässä, on tuomittava terroristiryhmään kuulumisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Määritelmä terroristiryhmästä on 6 §:ssä. Joka tuomitaan terroristiryhmään kuulumisesta, on tuomittava myös tekemästään 1 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta." Tämän aloitteen olen viime vuonna jättänyt näille valtiopäiville ja toivon, että lakivaliokunta ottaa sen tämän hallituksen esityksen rinnalla käsitelyyn, sillä tämä jättää asian hienokseltaan auki, niin kuin edustaja Meri täällä esille toi. Eli vaikka tätä on osittain uutisoitu, että terroristijärjestöön kuuluminen kriminalisoidaan, niin aivan yksiselitteisesti se ei tästä selviä, ja sen takia lakivaliokunnassa tätä on syytä käydä läpi. Täällä kerrotaan esimerkiksi yhdessä kohdassa, että terror actin tekeminen,

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

suunnitteleminen, valmisteleminen taikka osallistuminen ja niin pois päin. Täällä on viittauksia näin, mutta aivan yksiselitteistä se ei ole, ja sen takia pidän sitä tarpeellisena, että lakivaliokunta ottaa tuon tekemäni lakialoitteen käsittelyyn ja käy sen perusteellisesti läpi tämän hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä.

15.56 Simon Elo ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin tervetullut. Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteossa todetaan selkeästi, että terrorin uhka on kasvanut Suomessakin. Totta kai se on pienempi kuin monessa muussa Euroopan maassa, mutta tällainen jihadistinen toiminta Suomen poliisin mukaan on täälläkin jo aktiivista.

Tein kirjallisen kysymyksen joitakin kuukausia sitten ääri-islamismien vastaisen toiminnan tehostamisesta, ja sisäministeri Orpon antamassa vastauksessa todetaan muun muassa, että — no, Orpo ei totea, että perussuomalaisten vaatimuksesta, mutta käytännössä perussuomalaisten vaatimuksesta — lakiin tulee mahdollisuus mitätöidä Suomen kansalaisuus terroritoimintaan osallistuvilta kaksoiskansalaisilta. Tämä lakimuutoksen selvitys aloitetaan syksyllä. Tietysti näen hieman ongelmalliseksi sen, että meillä tällä hetkellä on hyvin kapeat raamit sille, miten voidaan tässä asiassa toimia. Perustuslain mukaisesti kansalaisuutta ei voida poistaa henkilöltä, joka jäisi kansalaisuudettomaksi. Näin monessa muussa EU-maassa jo toimitaan, mutta meillä tosiaan perustuslaki tässä asettaa rajoitteita, jotka tällaisessa tilanteessa, missä ollaan tämän kansainvälisen terrorismin kanssa tekemisissä, ovat ongelmallisia.

Toinen näkökohta, jota haluan tämän esityksen lisäksi korostaa, on, että meillä jo nykyisellään lainsäädännössä ulkomaalaisten ääri-islamististen radikaalisuoraajien maahantulo- ja olokielto on mahdollinen ulkomaalaislain 156 §:n nojalla. Sitä ei ole kuitenkaan juuri käytetty. Suojelupoliisilla esimerkiksi siinä on harkintavalta, mutta sitä ei ole juuri käytetty, ja sitä olen ihmetellyt ja ihmettelen yhä. Ylipäätään tärkeää on nyt tässä median ja oppositionkin ristipaineessa, että hallitus pysyy lujana ja laitetaan täytäntöön kaikki turvapaikkapolitiittisen toimenpiteohjelman linjaukset. Sitä perussuomalaiset edellyttää muilta hallituspuolueilta, ja näen, että tämä edustaja Heinosen esille ottama asia, tämä terroristiryhmään kuuluminen, kuuluu siihen pakettiin.

15.58 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Terrorismi on rikos ihmisyyttä vastaan. Valtioilla on ihmisoikeussopimusten mukaan velvollisuus suojella ihmisten oikeutta elämään ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja siten myös velvollisuus suojella ihmisiä terrorismilta. Yhtä lailla ihmisoikeussopimukset sitovat valtioita näiden toimiessa terrorismia vastaan. Esimerkiksi YK:n globaalien terrorisminvastaisen strategian mukaan ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja suojeleminen sekä oikeusvaltioperiaatteet ovat keskeisiä terrorisminvastaisissa toiminnoissa. YK:n erityisraportoihin ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelusta ja edistämisestä terrorismia torjuttaessa on todennut, että ihmisoikeuksien täysi kunnioittaminen terrorisminvastaisissa toiminnoissa on paras käytäntö, koska se on paitsi valtioiden velvollisuus myös osoittautunut tehokkaaksi terrorismin torjunnassa.

Nyt mahdollisesti säädettävien uusien rikosten vaikutusta on siis laajasti arvioitava Suomen sitovien kansainvälisten velvoitteiden valossa: ihmisoikeussopimusten, humanitäärisen oikeuden ja pakolaisoikeuden. On tärkeää, että kriminalisoinnit rajataan mahdollisimman tarkasti, ja olisikin hyvä laatia selkeä kannanotto siitä, missä tilanteissa sovellettaisiin rikoslain lukua 34 a, jossa säädetään terrorismirikoksista, ja missä tilanteissa sovellettaisiin

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

siin kansainvälistä humanitääristä oikeutta sekä rikosoikeudellisen vastuun osalta mahdollisesti rikoslain 11 lukua, jossa säädetään sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan. Erityisesti nyt esitettävät salaiset pakkokeinot ovat äärimmäisen ihmisoikeusherkkiä, ja ne on määriteltävä riittävän tarkasti.

Kriminalisoinnin lisäksi olisi olennaista kehittää myös muita toimintatapoja, joilla estettäisiin radikalisoituminen ja terroristinen väkivalta. Tiedämme, että tänne yksin alaikäisinä saapuvat turvapaikanhakijat ovat riskiryhmässä, ja siksi kotouttaminen on äärimmäisen tärkeää heidän osaltaan eikä perheenyhdistämistä tule vaikeuttaa.

16.00 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! YK:n päätöslauselma on harvoin niin tiukka, että se vaikuttaa suoraan kansalliseen lainsäädäntöön, mutta nyt tässä kohtaa ollaan tilanteessa, jossa YK:n päätöslauselma on se terrorisminvastainen toiminta. Ja kuten tässä on todettu, niin jo aikaisemmin on tehty useita eri lakimuutoksia niin, että terrorismin torjuntaan saataisiin panostettua, ja erityisesti se on liittynyt tähän koulutukseen mutta myöskin rahoitukseen, johonka tulee myöskin tässä kohtaa lisää säädöksiä.

Meillä on kuitenkin tässä muutamia kysymyksiä, ja toivon, että hallintovaliokunta — jossa saan olla lausuntojen antajana — mutta myöskin lakivaliokunta sitten ottavat huomioon ja rajaavat tarkkarajaisesti, miten tämä suunnittelu tulee todentaa, milloin voidaan ajatella, että se täyttää tämän rikoslain ehdot, että suunnittelu on käynnissä.

Toinen kysymys on, jos ihmisillä on tuttavuuksia ympäri maailmaa ja jos suomalainen lähtee jonnekin muualle, miten nämä yhteydet huomioidaan siellä, vai onko epäily, jos minä menen vaikka ystäviäni tapaamaan johonkin maahan, jossa on ehkä enemmän terrorismiuhkaa, että minun voidaan luokitella sitten siinä kohtaa epäilyttäväksi henkilöksi. Mitenkä matkustusasiat, -tiedot — koska kyllä tällä hetkellä meillä on tiedossa, että lentomatkustamisen kohdalla EU:n kanssa puhutaan kaiken aikaa siitä, ovatko ne matkustajatiedot viranomaisilla käytössä, mutta jos menee tuosta Eurooppaan päin vaikka Tallinnaan laivalle, niin kukaan ei oikeasti tiedä, minnekä se ihminen on siitä eteenpäin mennessään matkustanut. Jotenka tämä on minun mielestäni yksi kysymysmerkki siellä, että miten ihmeessä voidaan sitten todentaa se, että ihminen on siellä mennyt.

Vierastaistelijat on kolmas iso kysymysmerkki, eli jos ja kun tämä ei kosketa niitä ihmisiä, joittenka kotipaikka on Suomi, (Puhemies koputtaa) niin kun he ovat käyneet koulutautumassa siellä jossain Syyriassa ja tulevat takaisin, niin tämä laki ei heitä kosketa, ja se on kyllä kummallisen oloista.

16.03 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa nyt tuotiin esille jihadistit terroristijärjestöjen taustana. Pitää kuitenkin muistaa, että tämä lainsäädäntöhän ei millään tavalla ole myöskään sidottu pelkästään jihadistisiin, vaan meillä on Euroopan unioni listannut maailmassa vajaan 50 — olikohan 48 — eri terroristijärjestöä, USA yli 40 terroristijärjestöä, Australialla on oma listaus terroristijärjestöistä, ja siellä löytyy terroristijärjestöjä kommunismista äärioikeistoon ja kaikkea mahdollista sieltä väliltä. Tämä lainsäädäntöhän ei ota mitään kantaa siihen, mikä on sen terroristitoiminnan taustalla. Siinä mielessä ei pidä antaa sellaista kuvaa, että tässä oltaisiin nyt puuttumassa pelkästään esimerkiksi Daeshiin taikka al-Qaidaan tai tämän tyyppisiin toimijoihin. Puututaan niihin, mutta puututaan näihin kaikkiin muihin noin 50 terroristijärjestöön myös.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

16.04 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt vielä kerran todeta, että tämä hallituksen esitys on hyvä ja tarpeellinen. Varmasti on tarpeellista myös käydä kriittistäkin keskustelua maahanmuutosta tai siitä mahdollisuudesta, että maahanmuuttovirran mukana on tullut myös niitä henkilöitä, joilla on niin sanotusti pahat mielessä tänne tullessaan, ja on tärkeää, että etsitään niihin keinoja. Haluaisin kuitenkin, ettei tässä keskustelussa leimattaisi kaikkia turvapaikanhakijoita, joista osa aidosti tulee hätää pakoon. Tämä tässä keskustelussa tuntui jääneen huomaamatta kanssakeskustelijoilta. Aihe on herkullinen varmasti perussuomalaisille silloin, kun puhutaan turvapaikanhakijoista tai maahanmuuttajista, mutta toivottaisiin, että tämän kannatettavan hallituksen esityksen kohdalla pysyttäisiin pöksyissä ja asiassa.

16.05 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kymäläiselle sanoisin, niin kuin täällä on tänään taidettu jo sanoakin, että ei kannata olla sinisilmäinen.

Haluaisin myös vielä kiittää edustaja Eloa tekemästään huomiosta, että eduskunnan tulee pysyä tiukkana ja viedä täysimääräisesti lainsäädäntöön hallituksen jo sopimat maahanmuutto- ja turvapaikkapoliittiset toimenpiteet huolimatta nyt viime päivinä esillä olleesta opposition ja mediankin kovaäänisestä vastarinnasta. Meidän kaikkien lainsäätäjien on hyvä pitää mielessä, että vallan kolmijako-opissa kansallinen parlamentti eli Suomessa eduskunta on ensimmäinen valtiomahti ja media vasta neljäs. Eduskunnan tuleekin käyttää sille kuuluvaa valtaa, ja tämä koskee myös maahanmuuttoa koskevaa lainsäädäntöä. Valta kuuluu Suomessa kansalle, joka on vaaleissa valinnut maan asioiden hoitoon parhaaksi katsomansa päättäjät.

16.06 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustajakollegalle toteaisin, että ei sinisissä silmissä mitään vikaa ole, itse olen niillä pärjännyt kohta 40 vuotta. Mutta sen takia, etten ole sinisilmäinen, kannatan tätä hallituksen esitystä. On tärkeää, että terrorismin tekijöiden mahdollisuuksia rajoitetaan. Kuten tässä jo edellä totesin, on varmasti totta, että tarvitaan kriittistä keskustelua, tarvitaan niitten keinojen hakemista, joilla pystytään terrorismia vähentämään. Mutta en halua, että tässä leimataan kokonaan turvapaikanhakijat, sillä suurin osa tuosta joukosta on hätää tänne pakoon tullut ja tullut täältä turvaa hakemaan, ja aivan aiheesta. Eli nämä kaksi asiaa täytyisi pitää erillään, ja myös sinisillä silmillä pysyy katsomaan asiaa kriittisestikin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Keskustelu

16.08 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on yksi esimerkki siitä, kuinka yritetään myös taiteilijoiden elämää helpottaa tässä ympäristössä, jossa taiteilijoiden toimeentulo koostuu todellakin monesta eri lähteestä: muun muassa työsuhteista, yrittäjyydestä ja myös oman taiteen myynnistä. Tämä hallituksen esitys koskee apurahataiteilijoita, eli apurahan saajan olisi sitten kannustavampaa ottaa vastaan lyhytaikainen työsuhte. Tämä on pieni lakiesitys, mutta kuitenkin selventää hyvin taiteilijoiden oikeutta vastaanottaa työsuhte. Tässä voidaan käyttää sitten perusteina juuri näitä piirteitä, jotka tässä lakiehdotuksessa on lueteltu, jolloin apurahakauden aloittamista voidaan siirtää ja sitten apurahakausi voidaan keskeyttää. Tämä on oikein hyvä lakiehdotus, ja sitä sitten tulemmme sivistysvaliokunnassa käsittelemään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle hylkyjen poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merilain, alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain ja alusrekisterilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

16.09 **Jani Mäkelä ps:** Rouva puhemies! Hallituksen esitystä Kansainvälisen merenkulkujärjestön Nairobin sopimuksen esityksestä on periaatteellisesti helppo kannattaa, koska sopimuksen tarkoitus on varmistaa vesionnettomuuden sattuessa vaarallisen hylyn nopea ja tehokas poistaminen ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Suomen aluevedet, joita tämä koskisi, ovat matalia ja herkkiä onnettomuuksissa mahdollisesti aiheutuville ympäristöongelmille. On myös hyvä asia, että aluksen rekisteröidyllä omistajalla olisi velvollisuus vakuuttaa yleissopimuksen mukainen vastuunsa, kun aluksen bruttovetoisuus on tarpeeksi suuri. Siitä kuitenkin täytyy huolehtia, ettei suomalaisille aiheuteta tässä sellaisia velvollisuuksia, joita muut täällä liikennöivät eivät täyttäisi. Uskon, että saamme näistä asioista hyvän selvityksen liikenne- ja viestintävaliokunnan käsittelyssä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

8. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa

Hallituksen esitys HE 97/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.10 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä kyseisessä lakiesityksessä esitetään rajoitettavaksi kuntien ja kuntayhtymien merkittävien sosiaali- ja terveydenhuollon investointien tekemistä määräajaksi, kahdeksi ja puoleksi vuodeksi. Määräaika tulee siis käytännössä siitä, että nyt kun valmistellaan sote-uudistusta maakuntapohjaisesti, ei haluta, että kunnat ja kuntayhtymät alkaisivat kilpailemaan investoinneilla ja sitten sitoisivat tulevien itsehallintoalueiden käsiä niiden osalta, vaan halutaan, että pystyttäisiin mahdollisimman tasapuolisesti sitten rakentamaan ne palvelut.

Toki hallituksen esityksen perusteluteksteissä mainitaan, että kunnat ja kuntayhtymät ovat viime vuosina tehneet osin ratkaisuja, joilla ne totta kai pyrkivät parantamaan omaa palvelurakennettaan, kuten luontaista on, mutta valitettavaa on ollut se, että enenevä määrä kuntia on alkanut ulkoistamaan omia palvelujaan. Tämä, ainakin oman järkeilyni pohjalta, johtuu siitä, että ei olla tyytyväisiä nykyisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. On kuntia, jotka ovat irrottautuneet yhteistoiminta-alueista, jotka ovat irrottautuneet kuntayhtymistä ja ulkoistaneet omat perusterveydenhuollon palvelunsa ja saaneet itse asiassa ainakin tyytyväisyyskyselyjen mukaan parempaa palvelua. Mutta toki kokonaisuuden kannalta ei voi olla toivottavaa, että tällä lailla ulkoistusten kautta pikkuhiljaa nakerretaan koko sitä meidän perusterveyden- ja sosiaalihuollon pohjaa, joten tähän sote-uudistukseen on todellakin syytä puuttua, ja kaikki ovat varmasti samaa mieltä siitä, että toivottavasti se nyt etenee viimein. Tietenkin näihin pitkiin kokonaisulkoistuksiin on liittynyt sitten se kysymys, että kun nyt siirrytään maakuntatasoiselle toimijalle, niin miten nämä aikaisemmat sopimukset siirtyvät sitten maakunnalle. Ja tämänkin lain myötä ne siirtyvät sitten. Maakunta neuvottelee, mitä näille sopimuksille tehdään. Kovin pitkiä optioita vuosikymmeniksi ei enää pystyisi tämän lain jälkeen tulemaan.

Mutta kyllä tähän lakiin liittyy myös huolia, joita etenkin kunnat ovat tuoneet esille. Onhan se aika iso kirjaus lainsäädännön tasolta tulla kuntien omalle tontille ja sanoa, että te ette saa tehdä investointeja, ja tätä varmasti käydään tarkkaan läpi sitten valiokuntakäsittelyssä. Perusteluteksteissä tuotiin esille se, että 70-luvulla on aikaisemmin tehty tällaisia rajoituksia. No, varmasti jos asiaa ajattelee maan eri osien kautta, niin voin ymmärtää, että jossakin, missä tunnin ajomatkan päässä on useita terveyskeskuksia, on luontaista, että tehdään sitä työnjakoa, mutta taas toisaalla pitkien etäisyyksien alueilla, Pohjois- tai Itä-Suomessa, jossa yhden tunnin matkan sisällä ei välttämättä ole yhtään terveyskeskusta, sen uuden sote-järjestelmän luomisen täytyy kyllä olla sen kaltainen, että kaikki kunnat ja kaikki ihmiset niissä kunnissa kokevat, että heidän perussosiaali- ja terveyspalveluistaan tullaan huolehtimaan myös jatkossa.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Vaikka terveyskeskus muuttaisi nimensä hyvinvointikeskukseksi, minulla ei ole mitään sitä vastaan. Varmasti terveyskeskukset joutuvat miettimään omaa toimintaansa ja työnjakoja siellä maakunnan sisällä, mutta ennen kaikkea se hyvinvointipainotteisuus ja ennaltaehkäisy vahvistaminen tulee korostumaan tässä sote-uudistuksessa, ja se ei voi tapahtua sitten sillä lailla, että koetetaan vain niiltä reuna-alueilta tai pienistä yksiköistä viedä palveluita, koska kuitenkin ne suuret rahavirratt, suuret menoerät ovat siellä isoissa yksiköissä. Siten ymmärrän kyllä tämän lain rajoitukseen liittyvän keskussairaaloita koskevan investointikiellon.

Mutta summa summarum, on toki totta, että monet meidän sosiaali- ja terveyspalveluiden yksiköistämme ovat kyllä pikaisen korjauksen tarpeessa, sillä ne on tehty 60—70-lukujen taitteessa ja ne ovat siten saavuttamassa peruskorjauskänsä ja reippaasti. Niinpä toivonkin, että osana sote-uudistusta kuitenkin pohditaan myös niitä hyvinvointipalveluita: miten tehdään muutos terveyskeskuksesta hyvinvointikeskukseksi, miten turvataan koko maakunnassa ne palvelut, miten kehitetään sähköisiä, liikkuvia, pyörien päällä tulevia palveluita. Ja on myös tärkeää, että tässä laissa on mahdollisuus edelleen tehdä perustellusti investointeja tänä poikkeuksellisenä aikana.

16.15 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kyllä valtiovalta on ennenkin säädellyt lailla kuntien oikeutta järjestää sote-palvelu, tämä ei sinänsä ole mitenkään uusi asia. Sitä on tehty ainakin niin kauan kuin keskustan johdolla vietiin alle 20 000 asukkaan kunnilta itsenäisen järjestämisoikeus sosiaali- ja terveyspalveluihin Paras-hankkeen myötä. Nyt ollaan periaatteessa sen polun loogisella jatkumolla. On käynyt ilmi, että joissain kunnissa tai kuntayhtymissä on ilmennyt erikoista investointihalukkuutta tämän sosiaali- ja terveysratkaisun ollessa kesken, ja tulee mieleen väistämättä sellainen epäily tai ajatus, että suurilla investoinneilla pyritään ohjaamaan tai jopa pakottamaan ratkaisua koskevaa päätöksentekoa. Sehän on yleisesti tiedossa oleva asia, että omaisuusmassat ovat melko suuri perustuslaillinen ongelma sote-ratkaisuissa ja niitten siirtyminen ilman rahaa ei onnistu tai se on hyvin ongelmallista, kun taas ne rahat, joilla ne siirtyisivät, ovat niin suuria, ettei sellaisten rahojen siirtämiseen ole realistisia mahdollisuuksia velkaantumisen merkeissä. Eli tässä on tämmöinen riski olemassa. Toivoisin kuntapäättäjiltä kautta maan malttia ja vastuullisuutta näissä asioissa, mutta siltä varalta, että malttia ja vastuullisuutta ei löydy, lakiinkin voi olla tarpeen.

16.16 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteet ovat hyvät. Lain avulla pyritään varmistamaan, ettei maakuntia sidota ennen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta pitkäksi aikaa uusiin velvoitteisiin tai rakennushankkeisiin. Näin varmistetaan, että maakunnilla on mahdollisuus järjestää palvelut yhdenvertaisesti ja kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tarkoituksena on turvata sote-uudistuksen tavoitteet kustannussäästöjen saavuttamisesta sekä alueellisesti tarkoituksenmukaisesta palveluverkosta, jossa palvelut on integroitu asiakaskeskeisesti. Kannatan siis lämpimästi tätä lakiesitystä ja erityisesti sen tavoitteita.

Mutta valitettavasti hallituksen muut sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuskaavailut vievät asiaa ihan toiseen suuntaan. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tärkeimmät tavoitteet eli palvelujen integraatio ja yhdenvertaisuus eivät voi toteutua hallituksen alustavasti kaavailemassa valinnanvapausmallissa. Toivonkin, että hallitus aidosti kuuntelisi asiantuntijoita, jotka nyt aika suurella joukolla ovat korostaneet, että maakunta-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

uudistuksen, rahoitusuudistuksen, valinnanvapauden ja pakkoyhtiöittämisen toteuttaminen yhdellä kertaa on kyllä suuri riski ja hyppy tuntemattomaan. Ensin tulisi rakentaa palveluiden järjestämiselle riittävän vakaa pohja, sitten toteuttaa rahoitusuudistus ja vasta sen jälkeen lähteä monipuolistamaan palveluiden tuotantorakennetta eikä tehdä näitä kaikkia kerralla.

16.18 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensin käytäntöön elikkä tähän eduskuntakäsittelyyn. Tämä laki on ollut tiedossa, se, että tämmöinen on suunnitteilla ja tulossa, ja siitä huolimatta tänään ollaan tilanteessa, että sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta että hallintovaliokunta ovat joutuneet käsittelemään tätä lakia ennen kuin se on ollut lähetekeskustelussa. Ja meillä luki jopa hallintovaliokunnan listalla, että asiantuntijakuuleminen päätetään ja käydään valmistava keskustelu.

Mielestäni tämä on aika kummallista, ja tiedän kyllä, että näitten vuosien aikana on ennakollista käsittelyä käytetty aiemminkin, mutta silloin se on yhdessä sovittu. On sovittu, että voidaan aloittaa valiokunnassa käsittely ennen kuin on lähetekeskustelu samana päivänä. Mutta tänään se on siis tehty niin, että sen käsittely on myöskin lopetettu ennen kuin se on lähetekeskustelussa. En pidä tätä kovin hyvänä toimintatapana, vaikka ymmärrän, että tällä on kiire, koska tämä halutaan voimaan mahdollisimman nopeasti ja tässä on tietenkin kesätauko tulossa, mutta toivon, että hallitus ottaa tästä ensiksikin oppia eikä pistä edustajia kohtuuttomaan tilanteeseen. Äskен täällä joku toivoi, että valiokunnat ottavat näitä asioita huomioon: eivät ota, koska tätä ei enää käsitellä, (Eduskunnasta: Oho!) missään valiokunnassa. Tehdään mietintö kyllä ja lausunto, mutta minkäänäköistä käsittely-aikaa tälle laille ei enää ole olemassa, jos tämä on torstaina täältä kerran jo ulos valiokunnasta. Surullista mutta totta.

Sitä vastoin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä odotellaan, ja, katsotaan nyt, senhän piti tulla hieman ennen kuin lehti tulee puuhun, mutta nyt voi olla, että hieman ennen kuin lehti tippuu puusta, se on ehkä täällä.

Tähän yhdistelmään liittyy semmoinen kysymysmerkki, että nyt ollaan tiukasti tekemässä rajoittavaa lainsäädäntöä siihen soteen, joka tulee ehkä voimaan vuonna 19. Tällä hetkellä siis rajoitetaan kuntien investointeja 5 miljoonan euron rajaan ja kuulemma kaikkein suurin tehtävä on rajoittaa terveyskeskusten perusparannuksia ja rakennuksia. Mitä jos sote ei toteudu sillä aikataululla tai sillä mallilla kuin on tähän asti suunniteltu? Minä omalta osaltani toivon, että se ei toteudu sillä pakkoyhtiöittämismallilla eikä sillä laajalla valinnanvapaudella, joka jakaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan, mutta voi olla, että on perustuslaillisia kohtia, niin kuin edelliselläkin kerralla, tai jotain muuta, johonka se torppaantuu, niin nyt sitten tällä lailla suitsitaan erityisesti investointeja. Kunnat ovat olleet aika kriittisiä, ja kuntapäättäjänä voisin myöskin ajatella niin, että kun meillä on kerran tieto, alustava tieto, siitä, että kaikki kuntien ja kuntayhtymien kiinteistöt eivät tule siirtymään mahdollisille tuleville maakunnille, niin kai kuntien vastuulliset päättäjät miettivät näitä hankkeita uudelleen eivätkä lähde nyt suunnittelemaan mitään uusia hankkeita. Mutta tähän valtiovalta ja hallitus ei luota selvästikään vaan haluaa nyt ne suitsia pakkolaille.

Ongelma on myöskin siinä, että varsin monet hankkeet on suunniteltu aika pitkälle: niihin on käytetty siis miljoonia euroja rahaa ja on jopa tehty sitoumuksia. Ja ymmärsin tänään, että rajana on urakkasopimus elikkä kaikki kustannukset ennen urakkasopimusta ja kaikki sitoumukset ennen urakkasopimusta tulevat jäämään kuntien maksettavaksi, jos ja kun valtiovalalta tulee päätös, että näitä hankkeita ei saa rakentaa. Tässä on myöskin on-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

gelmana mahdollisesti sopimusrikkomukset, jos on tehty eri tahojen kanssa — yksityisten tahojen kanssa tai muiden kuntien kanssa tai muitten kanssa — erilaisia sitoumuksia ja sopimuksia. Valtiovalta varmaankin tulee sitten riemuissaan niitä sinne maksamaan.

Voi olla, että tässä torpataan erittäin hyviä hankkeita, ja voi olla, että toisaalta on tehty hyvin hätäisiä päätöksiä. Kunnat ovat paniikissa painaneet nappulaa, pistäneet urakkatarjoukset eteenpäin, eikä ole jätetty aikaa sille harkinnalle siitä syystä, että on tiedetty, että tällainen laki tulee. Toisaalta tiedetään, että voi olla, että tämä pysäyttää kuntien investoinnit täysin. Ja voi olla, että semmoisessa tapauksessa, jossa kyseessä on esimerkiksi yhteiskiinteistö, missä on terveysthuollon palveluita — vaikkapa neuvolapalveluita, kouluterveydenhuollon palveluita ja muuta — ja koulu, niin se koko koulunkin remontti tai rakentaminen hidastuu.

Voi olla, että maalaan turhan mustaa kuvaa, mutta näitä asioita emme kerenneet käydä läpi.

16.24 Niilo Keränen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä on tarkoitus varmistaa, että sote-uudistus pääsee alkuun puhtaalta pöydältä. On nimittäin hyvinkin pelättävissä, että ennen vuotta 2019 monet kunnat pyrkivät varmistamaan, että omassa kunnassa on olemassa palveluita myöskin vuoden 2019 jälkeen, josta lähtien maakunnat päättävät siitä, missä ja miten sosiaali- ja terveysthuollon palveluita järjestetään. Tämän takia kunnat tietysti pyrkivät parantamaan asukkaistensa palveluita muun muassa rakentamalla taikka tekemällä pitkäaikaisia sopimuksia yksityisten toimijoiden kanssa sosiaali- ja terveysthuollon palvelujen järjestämisestä: luotetaan siihen, että maakunta sitten hoitaa ottamalla nämä uudet rakennukset käyttöön ja että maakunta myös pitää nämä kunnan aikaisemmin tekemät sopimukset.

Arvoisa puhemies! Tähän hallituksen lakiesitykseen puutun vain muutamilta osilta, ja ensimmäinen on tuo 5 miljoonan euron raja. Sen pienempiä investointeja kunnat voivat tehdä tämän lain voimaantulon jälkeenkin ennen vuotta 2019. Tällainen 5 miljoonan euron raja on esimerkiksi THL:n lausunnon mukaan turhan matala, mutta toisaalta jos ajatteleme pieniä kuntia, niin 4 miljoonalla rakentaa jo melkoisen terveysthuollon tai palvelutalon tai jonkun vastaavan. Toisaalta isossa kunnassa tällainen 5 miljoonaa ei riitä oikeastaan mihinkään. Sillä saadaan jonkin verran suuren terveysthuoltoyksikön ovia ja ikkunoita korjatuksi.

Toinen raja on 50 prosentin osuus sote-kustannuksista. Sen suuruisia sopimuksia kunnat voisivat tehdä, jos tämä osuus sote-kustannuksista jää alle 50 prosenttiin. Tämäkin kohtelee eri kuntia eri tavalla. Jos joku iso kaupunki tekee ulkoistamissopimuksen 50 prosentilla omista sote-kustannuksistaan, kyseessä saattaa olla satojen miljoonien sitominen siihen sopimukseen. Itse ajattelin, kun tätä tänä päivänä, kuten edustaja Paatero totesi, jo käsiteltiin myös sosiaali- ja terveysthuollon kunnassa, että olisi hyvä, jos tämäntyyppiset rajat pystyttäisiin sitomaan jollakin tavalla siihen volyyymiin, mitä kyseinen kunta käyttää sosiaali- ja terveysthuoltoon. Esimerkiksi isojen kaupunkien kohdalla tämä 50 prosentin osuus olisi alempi, kun taas pienessä kunnassa tämä voisi hyvinkin olla 50 prosenttia, ja taas näissä investoinneissa 5 miljoonan rajaa voisi alentaa pienien kuntien kohdalla.

Toki, arvoisa puhemies, on mahdollista, että investointeihin saadaan poikkeuslupa, ja itse ajattelin myöskin niin, että tämän poikkeusluvan myöntää valtioneuvosto THL:n esityksestä tai THL:n lausunnon saatuaan. Itse ajattelin, että olisi parempi, jos lausunnonantajana olisi esimerkiksi oma sairaanhoitopiiri, jossa todella tiedetään ne tarpeet, mitä

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

siellä kunnassa todellisuudessa on, ja lupa tulisi tämän perusteella. Niin ikään investointeja on mahdollista tehdä, jos siihen on esimerkiksi työsuojelulliset perusteet, esimerkiksi sisäilmaongelmaa tai tämäntyypistä.

Tämän lakiehdotuksen tavoitteena on, että kuntia kohdeltaisiin oikeudenmukaisesti. Jos nyt jotkut kunnat pääsevät tekemään investointeja tai pitkäaikaisia sopimuksia ja siten pysyisivät takaamaan ilman tätä lakia erilaiset palvelut omille asukkailleen kuin se naapurikunta, jossa tällaisia sopimuksia tai investointeja ei ole tehty, se on epäoikeudenmukaista. Jatkossa myöskin sitten, kun on olemassa sote-maakunnat, kaikki asukkaat osallistuisivat omalta osaltaan näitten asioitten maksamiseen. Siinä mielessä tämä lakiehdotus on paikallaan, että ainakin pyritään oikeudenmukaisuuteen.

Puhemies! Sitten vielä haluaisin korjata edustaja Paateron sanonnan, että tätä ei enää käsitellä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kuulee lisää asiantuntijoita vielä huomenna ja ylihuomenna, ja tätä käsitellään.

16.29 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä hallituksen esitys näyttää siltä, että tämä on valmisteltu hyvin kiireisenä ja haluttu nopeasti läpi. Edustaja Paatero nosti hyvin esille kunnallisen itsehallinnon, ja itsekin näen asian niin, että kun näin voimakkaasti kohdistetaan kunnan investointeihin lainsäädäntövaltaa, se rajoittaa nimenomaan kunnallista päätöksentekoa ja itsehallintoa. Kiinnitin huomiota myös siihen, että näihin yli 5 miljoonan investointeihin pitää poikkeuslupahakemuksella anoa lupaa, ja valvovaksi viranomaiseksi on määritelty THL. Siinäkin mielessä vähän pohdin tätä, myös kunnallista itsehallintoa, myös sen näkökulmasta, että miten THL voi valvovana viranomaisena päättää näistä asioista.

Kiinnittäisin huomiota myös näihin kokonaisulkoistamisiin, joita on hyvinkin monessa kunnassa Suomessa tehty. Kuten tässä on edellä tuotu esiin, varsinkin pienet kunnat ovat halunneet turvata nämä palvelunsa, ja he ovat sopineet hyvin pitkiäkin, jopa 10 vuoden sopimuksia. Usein näissä on hieman puutteelliset irtisanomissuojat, koska kuntakentälle on ilmoitettu, että kaikki sopimukset siirtyvät maakunnille. Jatkokäsittelyssä toivoisin kuitenkin hallitukselta toimia sen eteen, että tätä irtisanomissuojajamenettelyä lisättäisiin jatkossa laajemmin näihin sopimuksiin, tämänkin lain puitteissa tuleviin. Toivon, että tämä ei kuitenkaan jäädytä kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden kehitystä. Varsinkin, kun miettii meidän terveyskeskusverkkoamme, näen erittäin huolestuttavana sen, jos sen kehittämisen jäädyttää.

16.31 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä olen todella hämmentynyt ja pahoillani tästä edustaja Paateron esille tuomasta lakiesityksen prosessikuvauksesta, kun kuvittelin täällä käyväni lähetekeskustelua ja nyt kuulenkin, että tämä keskustelu on ainakin osittain turhaa. Mielestäni tämä on lainsäädäntötyön ja kansaedustajankin työn vähättelyä. Voi ihan oikeasti kysyä, miksi tätä lähetekeskustelua nyt tässä sitten käydään.

Kuten aiemminkin sanoin, minä henkilökohtaisesti ymmärrän tämän lakiesityksen tavoitteet ja tarkoituksen ihan hyvin. Siinä on ihan hyvät perustelut, mutta minä ymmärrän myöskin edustaja Paateron ja muidenkin kriittiset näkökulmat tätä lakiesitystä kohtaan, ja näitähän pitäisi nyt siellä valiokunnassa perusteellisesti käsitellä. Vaikka edustaja Keränen sanoi, että asian käsittely jatkuu siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin minä kuitenkin ihmettelen, miten tällä aikataululla siellä ennätetään perusteellisesti käsitellä tätä asiaa ja miettiä tarpeeksi laaja-alaisesti, mitä tästä seuraa.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 39/2016 vp

Lakialoite LA 24/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2016 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.33 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys merkitsee monilta osin parannusta lähetettyjä työntekijöitä koskevaan sääntelyyn. Siihen jää kuitenkin pahoja puutteita, joiden johdosta SDP teki rinnakkaislakialoitteen ja pykälävastalauseen. Ehdotimme korjauksia rakennusalan lähetettyjen työntekijöiden suojeluun ja oikeusturvaan sekä siihen, että tässä laissa määritellyt laiminlyöntimaksut korotettaisiin vastaamaan tilaajavastuulain mukaisia laiminlyöntimaksuja. Korotettuinakin ne olisivat EU:n tasolla varsin matalia. Tilaajavastuulaissa laiminlyöntimaksut ovat 2 000—20 000 euroa, mutta tässä lakiesityksessä ne olisivat vain 1 000—10 000 euroa, ja jokainen ymmärtää, että näin pienillä laiminlyöntimaksuilla ei ole riittävää ohjaavaa vaikutusta.

Tämän lisäksi ehdotimme säädöksiä, joilla olisi varmistettu, että lakia sovelletaan myös maantiekuljetusalan työhön. Hallituksen esityksessä on lukuisia lähetetyn työntekijän työskentelyn kestoon liittyviä rajoituksia, jotka käytännössä tarkoittavat sitä, että maantiekuljetusalan työt jäävät suurelta osin tämän sääntelyn ulkopuolelle. Maantiekuljetusalalla lakiesityksessä olevien aikarajoitusten takia ei valvontaa voida asianmukaisesti suorittaa. Käytännössä tämä tarkoittaa todella suuria vaikeuksia suomalaiselle kuljetuselinkeinolle ja johtaa pahimmillaan kuljetusalan alasajoon ja samalla työttömyyden kasvuun. Tästä asiasta ovat olleet samaa mieltä sekä kuljetusalan työntekijät että työnantajat.

Näiden epäkohtien takia ehdotan kahta lausumaa.

Ensimmäinen lausuma kuuluisi seuraavasti: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää valmisteluun ryhtymistä, että tämän lain ja tilaajavastuulain välinen ero suhteessa sanktioihin muutettaisiin pikaisesti samansisältöisiksi ja korotettaisiin, jotta lain hengen mukainen ohjausvaikutus olisi riittävä."

Ja sitten toinen lausumaehdotus, joka kuuluisi seuraavasti: "Eduskunta edellyttää valtioneuvoston seuraavan tämän lain voimaantulon jälkeisiä vaikutuksia, etenkin maantiekuljetusalaan ja siinä rekkojen ulosliputuksen kehitykseen sekä suomalaisten työehtojen noudattamiseen." — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

16.36 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kannattaa edustaja Merja Mäkisalo-Ropposen tekemää 1) ja 2) lausumaehdotusta.

Tähän ensimmäiseen lausumaehdotukseen, näihin sanktioihin liittyen mielestäni on hyvä, että nämä sanktiot yhdenmukaistettaisiin tämän tilaajavastuun kanssa. Haluaisin kuitenkin tuoda esille, että nämä sanktiot ovat hyvin pienet tässä hallituksen esityksessä, koska jos me vertailemme esimerkiksi Saksan vastaavia, niin on 30 000 ja jopa 0,5 miljoonaa eli puhutaan aivan eri suuruusluokan asioista.

Sitten tähän toiseen lausumaehdotukseen. Toivoisin, että tähän eduskunnassa voitaisiin yhtyä, koska kuljetusalalla sekä työntekijä- että työnantajapuoli on nostanut huolen nimenomaan tästä maantiekuljetusalan työpaikkojen ulosliputuksesta näillä hallituksen esityksillä. Me olemme halunneet tälläkin ponsiesityksellä tuoda esille sen, että hallitus seuraisi tämän lain voimaantulon vaikutuksia, ja jos se todella johtaa siihen, josta me ja kuljetusalan työntekijä- ja työnantajajärjestö tuomme esille sitä huolta, eli tähän työpaikkojen ulosliputukseen, niin hallitus myös olisi valmis ryhtymään toimenpiteisiin näiden lakiesityksen korjaamiseksi meidän esitystemme mukaan.

16.38 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämänkin hallituksen esityksen kohdalla en voi kuin ihmetellä, miksi hallitus haluaa suorastaan ulosliputtaa maantiekuljetusalan Suomesta. Miksi järjestyttää alan kilpailutilannetta tietoisesti? Ennen vaaleja hallituspuolueen edustajat puhuivat kotimaisen työn puolesta. Moni esiintyi kärkkäästikin alan toimijoiden tempauksissa ja rekkamarsseilla alan puolesta. Harmittaa alan työntekijöiden ja työnantajien, yrittäjien puolesta tämä täyskäännös, jota nytkin olemme tässä todistamassa. Tämä hallituksen esitys lähetetyistä työntekijöistä antaa maailmalle täysin väärän signaalin Suomesta. Kyllä Suomeen töihin tulla saa, mutta reiluja työehtoja on noudatettava. Lainsäädännön on tätä edistettävä.

Hallituksen esitys on huonosti valmisteltu. Se ei ole edes laiminlyöntimaksun osalta ja sakon enimmäismäärän osalta tilaajavastuulain kanssa synkronissa. Siksi sosialidemokraattien rinnakkaisaloite on kannatettava sekä sosialidemokraatit ovat esittäneet työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa vastalauseessa maksun ja sakon enimmäismäärän korottamista yhtenäiseksi suhteessa tilaajavastuulakiin.

Selvää on, ettei kaikkea luovuutta ole välttämättä vielä käytetty. Nykyisen tavarankuljetusdirektiivin soveltamiseen liittyvät joustomahdollisuudet tulisi ensin hyödyntää, eikä lähetettyjen työntekijöiden toimeenpanodirektiiviä tule hyväksyä hallituksen esittämässä muodossa. Niiden yhteisvaikutus tulee olemaan Suomen maantiekuljetusalalle katastrofaalinen. Jo siksi esitetyt vastalauseet ja lausumaehdotukset, joita edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä esitti, ovat kannatettavia.

16.40 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Entisenä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajana en malta enkä voi olla osallistumatta keskusteluun. Aloitan kuitenkin niin, että kiitän työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan, tässä yhteydessä nyt erityisesti sosialidemokraattisia, jäseniä, jotka mielestäni ryhdikkäästi ja aivan oikealla tavalla ovat tarttuneet todellisiin ongelmiin. Jokainen meistä ymmärtää esimerkiksi, että kun nämä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti- ja sakkomaksut jäävät moninkertaisesti alle sen, mitä ne ovat esimerkiksi Saksassa, totta kai niillä on silloin heiveröisempi vaikutus.

Toinen asia, jota myöskin hämmästelen — ja hyvä, että siihen nyt on tartuttu niin kouraisesti kuin parlamentissa on mahdollista — liittyy maantiekuljetukseen ja siihen liit-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

tyvään kasvavaan halpatyövoiman riskiin. Se on ongelma myöskin siitä näkökulmasta, jota ei ole nyt tuotu esille, mutta elämäkokemukseni sanoo sen, että halpatyövoimaan liittyy myöskin turvallisuusriski maanteilla. Silloin kun on kiusaus ottaa kuljetuksiin halpatyövoimaa, niin myöskään tällaisten työntekijöiden osaaminen ja ammattitaito ei ole sitten sitä, mitä sen maanteilla pitäisi olla, puhumattakaan, että reilujen työehtojen logiikka on tietysti tässäkin tärkeintä.

Oikein iso kiitos työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan sosialidemokraattisille jäsenille.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdistyslain, yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n sekä uskonnonvapauslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 6/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 33/2016 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 49/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 49/2016 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta

Hallituksen esitys HE 61/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.43 **Lea Mäkipää ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta. Korkealaatuisen siemenperunan tuotanto-

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

alue voidaan myöntää vain alueelle tai maille, joilla ei esiinny tai joilta on pystytty hävittämään perunan vaaralliset kasvintuhoojat. Komission päätöksen mukaan Suomessa tuotantoalue käsittää Tyrnävän ja Limingan kuntien alueita ja lisäksi Euroopassa on neljä maata — Irlanti, Portugali, Saksa ja Englanti.

Kun ollaan käyty kaupassa, niin varsinkin näin alkukesästä jokainen haluaa saada niitä hyvänmakuisia uusia perunoita, niitäkin on monenmoisia. Onkin tärkeätä, että maassamme voidaan turvata hyvälaatuisen perunan tuotantoa. Limingan ja Tyrnävän seudulta tulee reilu 5 prosenttia koko maan ruokaperunasta, ja siellä ruokaperunatilat ovatkin maan keskiarvoa suurempia.

Kyseessä olevat alueet on pidettävä puhtaana vaarallisista kasvintuhoojista, joita ovat muun muassa Y-virus, maltokaarivirus sekä tyvimätä. Alueen ruokaperunantuottajat joutuvat ostamaan uuden, vähintään E-luokan siemenen, vuosittain, ja näistä aiheutuu lisäkustannuksia verrattuna muun maan perunantuottajiin. Muistamme, että vuoden 2011 jälkeen perunantuotannon kansallista tukea ei ole enää maksettu ja valvontaviranomaisena toimii Elintarviketurvallisuusvirasto.

Arvoisa puhemies! Näin lyhyesti sanottuna esitys on kannatettava korkealaatuisen kotimaisen siemenperunan turvaamiseksi.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 61/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain ja puolustusvoimista annetun lain 38 ja 38 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2016 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 73/2016 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2016 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Keskustelu

16.46 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tässä nyt käsittelyssä olevassa asiassa on kyseessä osa isosta kokonaisuudesta eli niin sanotusta ammatillisen koulutuksen reformista, joka on yksi hallituksen kärkihanke. Tässä yhteydessä tämä osa ammatillista reformia tarkoittaa verrattain pientä mutta kuitenkin tärkeää osaa siitä. Siinä ollaan muuttamassa järjestämislupien enimmäismäärää, ja siinä yhteydessä sitten arvioidaan ammatillisen koulutuksen ja järjestäjien tilaa ja tilannetta.

Käytännössä on siis kysymys siitä, että niillä ammatillisen koulutuksen järjestäjillä, joilla oppilasmäärän alitus on toistuvasti ollut pienempi kuin järjestämisluvassa määritetty määrä, sitä käydään nyt sitten lävitse. Hallituksen tavoitteena ja ajatuksena on, että tässä yhteydessä sitten voidaan näitä opiskelijamääriä supistaa, vähentää niiltä järjestäjiltä, joilta on jäänyt näitä aloituspaikkoja täyttämättä syystä tai toisesta.

No, valiokunta oli tietysti luonnollisesti yksimielinen siitä, että jos näihin käydään kiinni, niin ne pitää tapauskohtaisesti voida harkita, ja totesimme sen, että jo hallintolakikin sitä edellyttää, koska joillakin järjestäjillä — voisin ajatella, että esimerkiksi kansanopistoilla — voi olla joitain ihan todellisiakin syitä valita vuodeksi, kahdeksi vähemmän opiskelijoita ja jonakin toisena vuonna sitten enemmänkin. Tämä nyt on ehkä kömpelö esimerkki, mutta ymmärrettävä ja sopii kyllä tähän yhteyteen.

Asiaa käsiteltäessä sivistysvaliokunnassa kävi ilmi se, että kun tämä koskettaa hyvin laajalti ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, niin heidän joukossaan on myöskin sellaisia, joilla on ammatillisen koulutuksen tehtävä hyvin kapeissakin koulutusrakenteissa ja tutkinnoissa. Monet aidosti tunsivat huolta siitä, että tässä on nyt tarkasti otettava huomioon tällainen alueellinen saatavuus ja tavoitettavuus ja se, että myöskin sellaisten ammattialojen, joissa opiskelijamäärät ovat suhteellisen pieniä, edut ja tarve huomioidaan. Tähän liittyen sitten päädyimme äänestämään valiokunnassa, ja niukalti tämä hetken päästä esitettävä lausumaesitys hävisi valiokunnassa, mutta pidämme tätä alueellista saatavuutta ja tavoitettavuutta ja näitä erityisaloja periaatteellisesti niin tärkeänä, että haluamme siitä tämän lausuman jättää.

Kuitenkin vielä totean meidän valiokunnan mietinnöstä erittäin tärkeän asian, joka liittyy tähän ammatilliseen reformiin. Valiokunta yksimielisesti toteaa seuraavaa: "Valiokunta pitää edelleen erittäin huolestuttavana sitä, että määrärahojen leikkaukset toteutuvat vuonna 2017 mutta koulutuksen järjestäjille tarjotaan vasta vuoden 2018 alusta lukien uudet välineet toteuttaa leikkaukset." Eli selkokielellä sanottuna ensi vuonna viedään rahat ja sitten vasta seuraavana vuonna tulee lainsäädäntö. Tämä on herättänyt erittäin suurta pahennusta ammatillisen koulutuksen kentässä, ja siitä kyllä erilaisia vaurioita varmastikin tulee.

Ja sitten, arvoisa puhemies, tämä lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallituksen esityksessä tarkoitetun järjestämislupien tarkistuksen yhteydessä otetaan riittävästi huomioon koulutusmahdollisuuksien alueellinen ja toimialakohtainen hyvä saavutettavuus ja alueiden todellinen työvoimatarve. Uudistus ei saa uhata toiminnan jatkuvuuden vaatimia opiskelijamääriä pienillä toimialoilla eikä myöskään heikentää elinkeinoelämän perustoimialojen toimintoja."

16.52 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformilainsäädäntö on tulossa, ja näin ollen myös tämän hallituksen esityksen sisällön olisi

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

voinut tuohon reformipakettiin sisällyttää — no, ei toki haittaa, että asioita tuodaan tällä tavalla pieniä kokonaisuuksia kerrallaan, mutta olisi voinut olla parempi tuoda sitten yhtenä kokonaisuutena. Joka tapauksessa on erittäin tärkeää, että järjestämislukujen tarkastelun yhteydessä, mikä tähän hallituksen esitykseen liittyy, otetaan huomioon koulutusmahdollisuuksien alueellinen ja alakohtainen saavutettavuus ja tarve sillä tavoin, että uudistus ei uhkaa toiminnan jatkuvuutta pienilläkään toimialoilla eikä toisaalta heikennä työelämän tarpeita.

Näin ollen kannatankin edustaja Gustafssonin esittämää lausumaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 6/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 71/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2015

Kertomus K 2/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 12/2016 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2016 vp.

Asian käsittely keskeytettiin 3.6.2016 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu ei jatkunut.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 2/2016 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi autoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2016 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 7/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.6.2016 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

18. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Uuden-Seelannin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 14/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.6.2016 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Gambian kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 15/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.6.2016 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle alkolukkolaiksi sekä laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 16/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.6.2016 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 13/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.6.2016 pidettävään täysistuntoon.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.6.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.54.

Pöytäkirja PTK 65/2016 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola